

Riksintressen för kulturmiljövården

– Skåne län (M)

Områden av riksintresse för kulturmiljövården i Skåne län (M) enligt 3 kap 6 § miljöbalken

BJUVS KOMMUN	5
Vrams Gunnarstorp - Norra Vram [M19] (Norra Vram sn)	5
BROMÖLLA KOMMUN	5
Näsum [L 24] (Näsums sn)	5
BURLÖVS KOMMUN	5
Burlöv [M77]	5
BÅSTADS KOMMUN	6
Båstad [L 32]	6
Dagshög [L 35] (Västra Karups sn)	6
Gröthögarna-Segeltorp [L 34] (Hovs sn)	6
Salomonhög-Stora Nötte [L 33] (Västra Karups och Grevie sn)	6
Norrvikens trädgårdar, [M 36] (Västra Karups sn)	7
ESLÖVS KOMMUN	7
Trolleholm [M31] (delen i Västra Strö sn)	7
Eslöv [M182]	7
Ageröd - Bosjökloster - Mölleriket [M37] (delen i Billinge och Stehag sn:r)	8
Västra Strö - Trollenäs [M53] (Västra Strö och Trollenäs sn:r)	8
Skarhult [M58] (Skarhult sn)	9
Ellinge - Västra Sallerup [M63] (Borlunda och Västra Sallerup sn:r)	9
Svenstorp - Hviderup - Flyinge - Västra Hoby [M80] (delen i Gårdstånga sn)	9
Övedskloster - Tullesbo [M100] (delen i Hartlösa sn)	10
HELSINGBORGS KOMMUN	10
Helsingborg [M15]	10
Kulla Gunnarstorp - Allerum [M7] (Allerum sn)	10
Ramlösa brunn [M17] (Raus sn)	11
Rosendal - Kropp [M8] (Kropp sn)	11
Råå-åns dalgång [M10] (delen i Raus, Kvistofta och Ottarp sn:r)	12
HÄSSLEHOLMS KOMMUN	12
Gumlösa-Sinclairsholm [L 27] (Gumlösa sn)	12
Skeinge [L 28] (Verums sn)	12
HÖGANÄS KOMMUN	13
Gamla Viken [M6] (Viken sn)	13
Höganäs [M3] (Höganäs sn)	13
Kullaberg [M1] (Brunnby sn)	13
HÖRBY KOMMUN	14
Fulltofta - Osbyholm - Nunnäs [M67] (Fulltofta och Hörby sn:r)	14
Östra Sallerup [M72] (Östra Sallerup sn)	14
HÖÖRS KOMMUN	15
Ageröd - Bosjökloster - Mölleriket [M37] (delen i Bosjökloster och Munkarp sn:r)	15
KLIPPANS KOMMUN	15
Herrevadskloster-Ljungbyhed [L 29] (Riseberga sn)	15
Klippans pappersbruk [L 30] (Gråmanstorp och Västra Sönnarlövs sn)	15
KRISTIANSTADS KOMMUN	16
Araslövs farmer [L 17] (Färlövs sn)	16
Bäckaskog-Kjugekull [L 20] (Kiaby sn)	16
Kristianstad [L 15]	16

Maltesholm [L 22] (Östra Sönnarslöv sn)	17
Rinkaby [L 21] (Rinkaby sn)	17
Torsebro krutbruk [L 18] (Färlövs sn)	17
Trolle-Ljungby [L 19] (Trolle-Ljungby sn)	17
Vittskövle [L 23] (Vittskövle sn)	17
Vä [L 16] (Vä sn)	18
Åhus [L 14] (Åhus sn)	18
KÄVLINGE KOMMUN	18
Norrvidinge - Södervidinge [M32] (delen i Dagstorp, Södervidinge och Västra Karaby sn:r)	18
Löddeköpinge - Stävie - Borgeby [M44] (delen i Löddeköpinge, Hög, Lackalänga och Stävie sn:r)	18
Lackalänga [M45] (delen i Lackalänga sn)	19
Barsebäck - Hofterup [M46] (Barsebäck och Hofterup sn:r)	19
LANDSKRONA KOMMUN	19
Råå-åns dalgång [M10] (delen i Asmundtorp, Glumslöv, Härslöv, Säby, Vadensjö och Örja sn:r)	19
Ven [M23] (S:t Ibb sn)	20
Landskrona [M26]	20
Norrvidinge - Södervidinge [M32] (delen i Annelöv sn)	21
LOMMA KOMMUN	21
Löddeköpinge - Stävie - Borgeby [M44] (delen i Borgeby sn)	21
Alnarp [M76] (delen i Alnarp sn)	22
LUNDS KOMMUN	22
Lackalänga [M45] (delen i Västra Hoby och Stångby sn:r)	22
Svenstorp -Hviderup -Flyinge -Västra Hoby [M80] (delen i Håstad, Igelösa, Odarslöv och Södra Sandby sn:r)	22
Kungsmarken - Fågelsångsdalen [M81] (Södra Sandby sn)	23
Björnstorp - Gödelöv [M82] (Bonderup, Genarp, Gödelöv, Hällestad, Lyngby och Veberöd sn:r)	23
Dalby - Hardeberga [M83] (Dalby och Hardeberga sn:r)	23
Häckeberga [M95] (Häckeberga sn)	24
Lund [M87]	24
MALMÖ KOMMUN	25
Foteviken - Glostorp [M128] (delen i Glostorp, Lockarp, Oxie, Fosie och Tygelsjö sn:r)	25
Malmö [M 114]	25
Skabersjö [M117] (delen i Oxie sn)	26
Södra Sallerup [M 181] (Södra Sallerups sn)	26
SIMRISHAMNS KOMMUN	27
Baskemölla [L 5] (Gladsax sn)	27
Gladsax [L 3] (Gladsax sn)	27
Glimmingehus [L 2] (Vallby sn)	27
Haväng-Vitemölla [L 8] (Ravlunda och Vitaby sn)	27
Kivik [L 7] (Södra Mellby sn)	27
Simrishamn [L 4]	28
Skillinge-Brantevik [L 1] (Östra Hoby, Östra Nöbbelöv och Simris sn)	28
Vik [L 6] (Rörums sn)	28
SJÖBO KOMMUN	28
Övedkloster - Tullbo [M100] (delen i Öved sn)	28
Everlöf - Kumlatofta - Ilstorp [M101] (Blenarp och Sövde sn:r)	29
Sövde - Sövdeborg [M104] (Blenarp och Sövde sn:r)	29
Hallsbergs stenar [M179] (Lövestad sn)	29
Södra Åsum [M180] (Södra Åsum sn)	30
SKURUPS KOMMUN	30
Östra Vemmenhög - Västra Vemmenhög - Tullstorp - Dybäck [M144] (delen i Västra och Östra Vemmenhög sn:r)	30
Svaneholm [M152] (Skurup sn)	31

Skurups kyrkby [M155] (Skurup sn)	31
Sjörup - Charlottenlund - Snårestad [M158] (delen i Västra Nöbbelöv och Skivarp sn:r)	31
STAFFANSTORPS KOMMUN	31
Esarp [M93] (Esarp sn)	31
Görslöv - Bara - Torup - Hyby [M116] (delen i Särslöv, Görslöv och Mölleberga sn:r)	32
Alnarp [M76] (delen i Görslöv och Tottarp sn:r)	32
SVALÖVS KOMMUN	33
Råå-åns dalgång [M10] (delen i Sireköpinge sn)	33
Trolleholm [M31] (delen i Torrlösa sn)	33
Norrvidinge - Södervidinge [M32] (delen i Norrvidinge och Norra Skrävlinge sn:r)	33
Teckomatorp [M 177] (Norra Skrävlinge sn)	34
Grindhus [M176] (Konga sn)	34
SVEDALA KOMMUN	34
Görslöv - Bara - Torup - Hyby [M116] (delen i Bara, Hyby och Bjärshög sn:r)	34
Skabersjö [M117] (Skabersjö och Törringe sn:r)	35
Böringe - Anderslöv [M122] (delen i Böringe och Svedala sn:r)	35
TOMELILLA KOMMUN	36
Andrarum-Kristinehov [L 10] (Andrarums sn)	36
Smedstorp [L 12] (Smedstorps sn)	36
Tranås [L 11] (Tranås sn)	36
Örup-Tosterup-Bollerup [L 9] (Benestads, Övraby, Tosterups och Bollerups sn)	36
Östra Ingelstad [L 13] (Östra Ingelstad sn)	36
TRELLEBORGS KOMMUN	37
Böringe - Anderslöv [M122] (delen i Anderslöv sn)	37
Fuglie -Mellan-Grevie - Skåre [M136] (delen i Bodarp, Fuglie, Hammarlöv, Lilla Slågarp, Maglarp, Skegrie, Stora Slågarp, Västra Tommarp och Västra Vemmerlöv sn:r)	37
Fru Alstad [M138] (Fru Alstad sn)	37
Gylle - Dalköpinge [M139] (Dalköpinge, Gislöv, Gylle och Kyrkoköpinge sn:r)	38
Östra Torp - Smygehamn [M141] (Hemmesdynge, Lilla Isie och Östra Torp sn:r)	38
Äspö [M142] (Lilla Beddinge och Aspö sn:r)	38
Östra Vemmenhög - Västra Vemmenhög - Tullstorp - Dybäck [M144] (delen i Tullstorp sn:r)	38
VELLINGE KOMMUN	39
Foteviken - Glostorp [M128] (delen i Eskilstorp, Gässie, Hököpinge, Stora Hammar, Södra Åkarp och Vellinge sn:r)	39
Skanörs ljun [M129] (Falsterbo sn)	39
Skanör - Falsterbo [M 130]	40
Månstorp [M133] (Västra Ingelstad och Östra Grevie sn:r)	40
Fuglie -Mellan-Grevie - Skåre [M136] (delen i Mellan-Grevie, Södra Åkarp och Östra Grevie sn:r)	41
YSTADS KOMMUN	41
Sjörup - Charlottenlund - Snårestad [M158] (delen i Balkåkra, Sjörup och Snårestad sn:r)	41
Bjärsjöholm - Balkåkra - Skårby [M160] (Balkåkra, Bjäresjö, Hedeskoga och Skårby sn:r)	41
Krageholm [M162] (Sövestad sn)	42
Högestad - Stora Köpinge [M166] (Högestad, Stora Herrestad och Stora Köpinge sn:r)	42
Ystad [M167]	43
Kåseberga [M173] (Valleberga sn:r)	43
Ingelstorp - Valleberga - Löderup - Hagestad [M174] (Ingelstorp, Löderup och Valleberga sn:r)	43
Sandhammaren [M175] (Löderup sn)	44
ÅSTORPS KOMMUN	44
Nyväng [L 31] (Västra Broby sn)	44
ÖSTRA GÖINGE KOMMUN	44
Ballingstorp [L 25] (Kviinge sn)	44
Sporrakulla [L 26] (Glimåkra sn)	44

BJUVS KOMMUN

Vrams Gunnarstorp - Norra Vram [M19] (Norra Vram sn)

Motivering:

Kuperat *slottslandskap* och parklandskap med omfattande *park-* och *allésystem* på Söderåsens sluttning kring slottet Vrams Gunnarstorp av medeltida ursprung men med huvudbyggnad från stormaktstiden, vilken helt omgestaltats under 1800-talets mitt. Norra Vrams *sockencentrum* med välbevarad kyrka och karaktäristiska bebyggelseinslag. (*Vägmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Vrams Gunnarstorps 1500-tals slott som under 1800-talets mitt stilhistoriskt restaurerats enligt renässansens ideal med tillhörande välbevarad Bruniusinfluerad ekonomibebyggelse. Märkliga och omfattande parkanläggningar med häckplanteringar av buxbom och avenbok samt dammar, vattentrappa och närliggande stenmursinhägnad hjorthage. Bevarat vägsystem som bl.a. förbinder slottet och Norra Vrams sockencentrum. Norra Vram med en under 1800-talets förra hälft om- och tillbyggd medeltidskyrka samt det av godset präglade byggnadsbeståndet i kyrkbyn med skola, prästgård och klockareboställe. Stationshus.

BROMÖLLA KOMMUN

Näsum [L 24] (Näsums sn)

Motivering:

Fornlämningsmiljö med märkligt gravfält i exponerat läge.

Uttryck för riksintresset:

Näsums gudahage är ett gravfält från yngre järnålder och medeltid i ett markerat höjdläge. Ett av Skånes få större bevarade gravfält, avgränsat av en gravhägnad och med en uppfartsramp till området. Den fria zonen mellan Näsums kyrka och Ivösjön är viktig för upplevelsen av fornlämningarna.

BURLÖVS KOMMUN

Burlöv [M77]

Motivering:

Odlingslandskap i öppen slättbygd och industrimiljö kring sockerbruk vilkas nära förhållanden väl illustrerar omvandlingen av det skånska agrarsamhället från 1700-talets förindustriella storgårdsjordbruk till den vid 1900-talets första decennier utvecklade livsmedelsindustrin.

(*Odlingslandskap, Bymiljö, Industrimiljö*)

Uttryck för riksintresset

Slättbygdens öppna sammanhängande odlingslandskap. De fria vyerna med skarp åtskillnad mellan tätort och odlingslandskap och det lokala vägnätet som sammanbinder storgårdar, sockencentrum, egnahemsområde och tätort med varandra samt med de större regionala och nationella kommunikationsstråken. Burlövs kyrkby med tät bebyggelse, prästgård, skola och sockenstuga.

Kronetorps gård med allésystem, park- och trädgårdsmiljö, storskaliga ekonomibyggnader, samband med odlingslandskapet samt tillhörande holländaremölla med dominerande läge i landskapet. Arlövsgården, tidigare försöks- och mönstergård i sockerbrukets ägo med storskaliga ekonomibyggnader och arbetarbostäder. Sockerbruket från 1869 med egen anslutning till Södra stambanan, tätortsbildningen i anslutning till bruket med Arlövs kyrka vilken markerar flytten av sockencentrum från landsbygden till tätorten. Arbetar- och tjänstebostäder för olika samhällsskikt, Burlövs Egnahemsområde med karakteristiskt läge i landskapet, Granbacken koloniområde samt lokaler och byggnader för nöjesliv, föreningsliv och arbetarrörelsen, tillkomna som en följd av brukets anläggande.

BÅSTADS KOMMUN

Båstad [L 32]

Motivering:

Stadsmiljö med prägel av medeltid och 1900-talets rekreativliv. (*Rekreativmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Delvis bevarat medeltida gatunät och den medeltida Mariakyrkan. Småskalig bebyggelse som speglar köpmans- och kustsamhället under 1700- och 1800-talen samt villor och pensionat från 1900-talets rekreativsort.

Dagshög [L 35] (Västra Karups sn)

Motivering:

Fornlämningmiljö med Skånes och en av landets största gravhögar.

Uttryck för riksintresset:

Gravhög från bronsåldern som genom sin storlek och resning dominerar det flacka kustpartiet. Områdets ljung- och enbevuxna betesmarker speglar en äldre landskapstyp som tidigare var typisk för stora delar av Bjäre.

Gröthögarna-Segeltorp [L 34] (Hovs sn)

Motivering:

A. *Fornlämningmiljö* med gravrösen i synnerligen monumentalt läge

B. *Bymiljö* från 1800-talet.

Uttryck för riksintresset:

A. Klapperstensfält med gravrösen från bronsåldern.

B. 1800-talsbebyggelse i Segeltorp av storbondekaraktär som ger en föreställning om att bönderna också var skeppare.

Salomonhög-Stora Nötte [L 33] (Västra Karups och Grevie sn)

Motivering:

Fornlämningmiljö präglad av ett stort antal monumentala bronsåldershögar

Uttryck för riksintresset:

Område med monumentala gravhögar och milsvid utsikt över Hallandsåsen och mot Skälderviken. Småbrutet *odlingslandskap* med betesmarker och stengärdsgårdar.

Norrvikens trädgårdar, [M 36] (Västra Karups sn)

Motivering:

Rekreationslandskap med bebyggelse och anläggningar för trädgårdsodling, undervisning och förströelse som återspeglar utvecklingen av samhällets syn på människor, bildning, hälsa, naturmiljön och landskapsgestaltning – från sekelskiftet 1900 och fram till idag.

Uttryck:

Trädgårdsanläggningen i sin helhet med byggnader, konstruktioner, parkmiljöer, fruktodlingar och stilträdgårdar. Anläggningens anpassning till omgivande terräng och vegetation, orientering med långsträckt mittaxel och kortare tvärxlar samt rumsliga indelning. Bebyggelsens och de olika trädgårdarnas formspråk, detaljer och material. Övergångar, rörelsestråk, siktlinjer och utblickar mellan landskapsrummen inom trädgårdsanläggningen samt ut mot havet och det omgivande landskapet. Apelrydsskolans läge, bebyggelsekaraktär och öppna vy mot havet. Skåneledens sträckning genom området med anslutande gångstråk och utblickar. Norrvikens campinganläggning på tidigare åkermark, skyddad av omgivande terräng och trädvegetation, med öppen vy mot havet. Namn och benämningar på delområden, kommunikationsstråk, byggnader och anläggningar.

ESLÖVS KOMMUN

Trolleholm [M31] (delen i Västra Strö sn)

Motivering:

Vidsträckt *slottslandskap* och *odlingslandskap* kring Trolleholms slott av medeltida ursprung som under 1800-talets slut omdanats i en kontinental- och medeltidsinspirerad blandstil.

Uttryck för riksintresset:

Öppet och allékantat odlingslandskap som präglats av slottets stordrift. Det över den kringliggande slätten dominerande Trolleholms slott med trelängad huvudbyggnad som omdanats av den danske arkitekten F Meldahl, välbevarad ekonomibebyggelse av C G Brunius, vallgravar, parker, smedja, arbetarbostäder, skola - alla typiska och välbevarade bebyggelseinslag i den karaktäristiska och helgjutna slottsmiljön. (Området berör även Svalövs kommun).

Eslöv [M182]

Motivering:

Stadsmiljö -järnvägsstad - som visar järnvägens och industrialismens betydelse för den moderna tätortsutvecklingen, hur en hållplats på den rena landsbygden successivt utvecklades till planmässigt uppbyggt stationssamhälle och så småningom stad.

Uttryck för riksintresset:

Spår av vägsträckningar, markanvändning och bebyggelse från tiden före järnvägens tillkomst och det nya samhällets tidigaste skeden. Den successivt framvuxna rutnätsplanen med tomtstruktur, platsbildningar och gaturum. Bebyggelsen och dess täta, stadsmässiga, men relativt småskaliga karaktär. De kringbyggda kvarteren med bostäder och lokaler för handel och hantverk samt

ekonomibyggnader och bakgårdar. Offentliga byggnader med bl.a. den nygotiska kyrkan (1891) som givit upphov till begreppet "Eslövsgotik". Järnvägsmiljön med stationshuset från 1913, industribyggnader och andra till järnvägen knutna byggnader och anläggningar. Den lokala byggnadstraditionen med hus i företrädesvis rött och gult tegel. Inslag av parker och grönska. Det tidiga 1900-talets utvidgningsområden, med tidstypisk terränganpassad plan och villor på stora, grönskande tomter. Medborgarhuset, ritat av H Asplund, från 1957 och annan bebyggelse som visar den fortsatta utvecklingen under 1900-talet.

Ageröd - Bosjökloster - Mölleriket [M37] (delen i Billinge och Stehag sn:r)

Motivering:

Dalgångsbygd och *slottslandskap* kring Rönne å och Västra Ringsjön med förhistorisk bosättnings- och brukningskontinuitet som präglats av medeltidens kloster (Bosjökloster) och dess verksamhet samt senare profan storgodsbildning där främst slottet format bebyggelsen och odlingslandskapet efter 1800-talets allt rationellare brukningsmetoder. Lämningar efter stenbrytning med rötter i medeltiden. Rönne ås betydelse som kraftkälla åskådliggörs bland annat i Möllerikets många kvarnanläggningar. (Fornlämningsmiljö, Kvarnmiljö, Stenbrott).

Uttryck för riksintresset:

Rönneholms mosse med betade strandängar och ett av stordrift präglat odlingslandskap kring Rönneholms slott. Slottet är av medeltida ursprung men omgestaltades under 1700- och 1800-talen, med välbevarad ekonomi- och arbetarbebyggelse, bla. Fiskaretorpet, f.d. orangeriet Borgen som under 1700-talet byggts om till änkesäte samt vidsträckt allesystem och park. Talrika stenåldersboplatser av säsongskaraktär vid Rönneholms mosse och utmed Rönne ås dalgång. Stenbocksvadet, stenvalvsbroar, tidiga förindustriella anläggningar i form av olika kvarnar i Mölleriket - Bålamöllan, Rönne Mölla, Stockamöllan, den sistnämnda under 1800-talets slut utvecklade till brukssamhälle med tidstypiska bebyggelseinslag som brukskontor, arbetarbostäder, disponentvillor och tjänstemannabostäder hierarkiskt grupperade i samhället. (Miljön berör även Hörs kommun).

Västra Strö - Trolleås [M53] (Västra Strö och Trolleås sn:r)

Motivering:

Slottslandskap med förhistorisk kontinuitet kring Trolleås slott av medeltida ursprung där godsförvaltningen genom århundraden satt sin prägel på landskapets utformning och den kringliggande till slottet knutna bebyggelsen och underlydande *by- och kyrkomiljöerna*.

(Fornlämningsmiljö, Borgmiljö).

Uttryck för riksintresset:

Sju runstenar - Thulestenarna - som erinrar om vikingatida resor. Ruinerna efter de medeltida kyrkorna Gullarp och Västra Strö, Näs medeltidskyrka, Västra Strös och Trolleås 1800-talskyrkor, Västra Strö kyrkby med skola/fattighus, *gatehus* och bevarade gårdar. Trolleås slott och borganläggning från 1500-talet, under 1890-talet omgestaltat till sitt nuvarande utseende efter ritningar av F Meldahl, välbevarad ekonomibebyggelse i gråsten, tegel och korsvirke från tiden 1700-1800-tal. Stenvalvsbroar.

I området ingår även:

Trolleås station, utmed järnvägen Eslöv - Landskrona, som fick sitt nuvarande utseende 1929.

Skarhult [M58] (Skarhult sn)

Motivering:

Slottslandskap kring Skarhults slott beläget i övergångszonen mellan *slätt- och skogsbygd* där godsförvaltningen sedan århundraden satt sin prägel på såväl landskapets som bebyggelsens gestaltning och de till slottet hörande arrendegårdarna och kyrkan.

Uttryck för riksintresset:

Stora *park-* och *allésystem* i odlingslandskapet kring Skarhults trelängade och tornförsedda samt tidigare befästa slott av medeltida ursprung, omgestaltat under C G Brunius ledning vid 1800-talets mitt i enlighet med renässansens stilideal, monumentala ekonomibyggnader och arbetarbebyggelse från 1800-talet. Skarhults medeltida kyrka med monumental sydportal samt underlydande arrende- och plattgårdar.

Ellinge - Västra Sallerup [M63] (Borlunda och Västra Sallerup sn:r)

Motivering:

Dalgångsbygd och *slottslandskap* kring Bråån och Ellinge slott där godsförvaltningen sedan medeltiden satt sin prägel på såväl landskapets som bebyggelsens gestaltning samt de till slottet hörande underlydande gårdarna.

Uttryck för riksintresset:

Betade strandängar utmed Bråån samt vidsträckta fält och rikt *allésystem* kring Ellinge tidigare befästa slott. Slottet är av medeltida ursprung men omgestaltades under 1700- och 1800-talen - främst i enlighet med renässansens stilideal. Vallgravar och *park*, välbevarad ekonomi- och arbetarbebyggelse av såväl tegel som korsvirke, förvaltarbostad, skola och smedja. Kristinebergs herrgårdsanläggning från 1815.

I riksintresset ingår även:

Västra Sallerups medeltida kyrka med förnämliga kalkmålningar, kyrkby med karaktäristiska bebyggelseinslag som väl belyser 1800-talets bystruktur kring kyrkan, prästgård från 1860-talet.

Svenstorp - Hviderup - Flyinge - Västra Hoby [M80] (delen i Gårdstånga sn)

Motivering:

Vidsträckt *slottslandskap* och *odlingslandskap* kring Kävlingeån med förhistorisk bruks- och bosättningskontinuitet som sedan stormaktstiden präglats av godsförvaltningen vid slotten Svenstorp och Hviderup samt Flyinge *kungsgård* och de spår förvaltningen lämnat på såväl landskapets utformning som på bebyggelsens och kyrkornas utveckling inom området. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Bronsåldershögar i krönläge utmed Kävlingeån. Hviderups tidigare befästa slott från 1620-talet, senast omgestaltat på 1920-talet med, omgivande *park* och rikt förgrenat *allésystem*, vallgravar, orangeri, ekonomi- och arbetarbebyggelse i tegel- och gråsten från 1800-talet samt mejeri och smedja. Gårdstånga medeltida kyrka som under 1600-talet kraftigt omgestaltas av Anna Brahe, monumentalt gravkor, prästgård från 1800-talet. Hviderups välbevarade hospital från 1600-talet - ett av landets äldsta i sitt slag, plattgården Gårdstånga Nygård med bevarad och tidstypisk 1800-talsbebyggelse. (Miljön berör även Lunds kommun).

I området ingår även:

Ruinerna efter Skeglinge medeltida kyrka som övergavs efter sammanläggningen med grannsocknen Borlunda på 1860-talet samt senare rest klockstapel.

Övedskloster - Tullösbo [M100] (delen i Hartlösa sn)

Motivering:

Slottslandskap och *odlingslandskap* utmed Vombsjön med förhistorisk bosättningskontinuitet, som sedan medeltiden präglats av klostret och senare godsförvaltningen vid Övedskloster och de spår i såväl landskap som bebyggelse som förvaltningen genom århundranden bidragit till. Bebyggelsen har ett betydande arkitektur- och socialhistoriskt intresse.

Uttryck för riksintresset:

Betade strandängar och vidsträckt odlingslandskap, allésystem. (Miljön berör även Sjöbo kommun).

HELSINGBORGS KOMMUN

Helsingborg [M15]

Motivering:

A. *Hamn- och industristad*, med för sjöfart och försvar strategisk placering vid den smalaste delen av Öresund och med anor sedan tidigaste medeltid. Staden speglar de många utvecklingsskedena alltifrån den tidigmedeltida högstaden runt den kungliga borgen, den under högmedeltiden framvuxna lågstaden, 1600-talets befästningsstad till det sena 1800-talets och 1900-talets expansiva hamn- och industristad. (*Fästnings- och skansmiljö*).

B. *Institutionsmiljö* i form av S:ta Maria sjukhusområde - en väl sammanhållen sjukhusanläggning av unik social och arkitektonisk betydelse.

Uttryck för riksintresset:

A. "Kärnan" från 1300-talet, som utgjorde kärntornet i kungaborgen och andra lämningar av högstaden på landborgshöjden, kulturlager från tidig medeltid till stormaktstid, den välbevarade Mariakyrkan från 1300-talet. Lågstaden med gatunät som huvudsakligen växte ut under medeltidens senare del. Den småskaliga bebyggelsekaraktären med hus som spänner från medeltiden och framåt och där bara de offentliga byggnaderna tillåtit bryta skalans. Lämningar och spår i gatunät och platsbildningar av 1600-talets befästningsstad. Spår av gamla vägsträckningar och gränslinjer i det som tidigare var stadens jordar runt den gamla stadskärnan och av den förindustriella stadens oplanerade utkantsbebyggelse utmed infartsvägarna.

Det sena 1800-talets och tidiga 1900-talets stadsbyggande, med kompakta stenstadskvarter, boulevardstråk, platsbildningar, parker och offentliga byggnader. Den sedan 1800-talet successivt utbyggda hamnen och järnvägen med tillhörande byggnader som visar på funktionen som viktig hamn- och även järnvägsstad. Burgna villaområden, arbetarkvarter industrier och andra arbetsplatser som berättar om stadens sociala och funktionella skiktning. Uttryck för modernismens byggande som konserthuset, tullhuset vid Sundstorget, H55-utställningen, krematoriet samt olika bostadsområden. Den lokala byggnadstraditionen med mycket tegel och ljust putsade och rikt ornamenterade fasader.

B. S:ta Maria - Helsingborgs hospital - komplett sjukhusanläggning i parkmiljö av arkitekten C Westman från 1917-1926 med kyrka och väl bevarat byggnadsbestånd i helsingborgstegel.

Kulla Gunnarstorp - Allerum [M7] (Allerum sn)

Motivering:

Slottslandskap kring Kulla Gunnarstorps slott med monumental helhetsverkan och rikt inslag av

fornlämningar, bevarat väg- och hägnadssystem i det forna Kulla fälad med flera gårdsanläggningar samt kyrkby vid ett vägmöte med karaktäristiska bebyggelsefunktioner som tydligt visar på en kyrkbys betydelse i det äldre agrarsamhället. (*Fornlämningssmiljö, Vägmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Väl hävdad och av stordrift präglad odlingslandskap med inslag av åkerholmar och strandängar, omfattande allé- och hägnadssystem, tydligt avläsbar gräns mot söder för det forna Kulla fälad, bronsåldershögar och utmed kusten sandstenshällar med sliprännor. Kulla Gunnarstorps båda slottsanläggningar med den senmedeltida borganläggningen med vallgrav som under 1800-talet byggts om i Christian IV-stil och det nya slottet från 1860-talet med tillhörande engelsk park, holländarmölla, välbevarad arbetar- och ekonomibebyggelse. Kristinelunds herrgård från 1800-talets mitt med tillhörande äldre bebyggelse. Allerums kyrkby med kyrka av medeltida ursprung som omgestaltats under 1700- och 1800-talen, prästgård och klockareboställe från 1700-talet med tillhörande stora trädgårdar, bankbyggnad, välbevarat äldre byggnadsbestånd, alléer och Beéns Park.

I området ingår även:

Domstens fiskeläge med enstaka bevarade fiskarstugor i form av korsvirkeslängor samt vid Djuramossa militära anläggningar från andra världskriget som ur militär och teknikhistorisk aspekt väl speglar Sveriges fasta kustförsvar under 1900-talet.

Ramlösa brunn [M17] (Raus sn)

Motivering:

Brunnsmiljö från 1700-talet med välbevarad *parkanläggning* och äldre byggnadsbestånd av betydande arkitektur- social- och medicinhistoriskt intresse med kontinuitet in i vår tid genom framställningen av mineralvatten.

Uttryck för riksintresset:

Ramlösa järnhaltiga hälsobrunn från 1707 och fr.o.m. 1700-talets mitt en av landets ledande kuranläggningar. Brunnspark med rikt förgrenat gångsystem och med välbevarade trähus- och korsvirkesbebyggelse från tiden 1800-tal till tidigt 1900-tal. Miljön omfattar ett 15-tal byggnader med bl.a. villor, lasarett, badhus, brunnshotell, pelargång, vattenfabrik och musikpaviljong - alla uppförda i klassicerande- eller för det sena 1800-talet tidstypiska och funktionsrelaterade blandstilar som idag besitter stort arkitekturhistoriskt värde.

Rosendal - Kropp [M8] (Kropp sn)

Motivering:

Slottslandskap med allé- och vägsystem med mycket monumental verkan framvuxet kring Rosendals slott av medeltida ursprung med omfattande och välbevarad ekonomibebyggelse och den till slottet knutna Kropps kyrkby med karaktäristiska och funktionsrelaterade bebyggelseinslag.

Uttryck för riksintresset:

Storslaget produktionslandskap med talrika alléer och bevarat vägsystem. Rosendals slottsanläggning från 1600-till 1700-tal i dansk-holländsk influerad renässansstil i rött tegel, vallgrav, park- och trädgårdsanläggning, Billevägen och Billehuset från 1500-talet, särskilt välbevarad arbetar- och ekonomibebyggelse, kvarnlämningar, dammar och ett bevarat hägnadssystem i det omgivande betes- och odlingslandskapet. Kropps kyrkby med den år 1930 omgestaltade kyrkan av medeltida ursprung, tillhörande prästgård och kringliggande bybebyggelse med bl.a. *gatehus*. Gårdarna Ljungberga och Västraby.

Råå-åns dalgång [M10] (delen i Raus, Kvistofta och Ottarp sn:r)

Motivering:

A. *Dalgångsbygd* kring Råå-ån och svagt kuperat öppet odlingslandskap där ett omfattande och landskapsdominerande fornlämningsbestånd vittnar om bosättningskontinuitet alltsedan stenåldern. Stora *bymiljöer*, gårds- och säteribildningar som väl speglar traktens bosättningsmönster och byggnadsskick samt genom dalgångens rika lerfyndigheter, lämningar efter stenkols- och lerbrytning samt betydande tillverkning av tegel och lergods fr.o.m. 1800-talets slut. (*Industrimiljö, Kommunikationsmiljö*).

B. Råå *fiskeläge* och *skepparsamhälle* med koppling till den omgivande jordbruksbygden med ett oregelbundet och successivt framvuxet gatunät med väl bevarad äldre bebyggelse med anknytning till fiske och sjöfart samt omfattande lämningar efter 1700-talets svenska kust-försvssystem. (*Skansmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Fornlämningsmiljöer med dösar och gånggrifter från stenåldern, bronsåldershögar och Vallåkra *forborg*, bro och vadställe vid Vallåkra, äldre väg- och hägnadssystem samt alléer. Kvistofta, Raus och Ottarps kyrkor från 1100-talet samt vid Kvistofta ett stort antal *gatehus*. Bälteberga herrgård från 1730 med välbevarat byggnadsbestånd och omgivande *herrgårdslandskap* präglad av stordrift. Vallåkra och Raus stenkärlfabriker grundade kring 1800-talets mitt och ännu i drift, med tillhörande byggnader och anläggningar. B. Bevarat oregelbundet gatunät med skeppar- och kaptensgårdar samt fiskarstugor från perioden sent 1700-tal till 1900-tal, hamnanläggning med pir samt stora skansar vid Råå vallar som under 1700-talet ingått i Öresundskustens försvarssystem. (Miljön berör även Landskrona och Svalöv kommuner).

HÄSSLEHOLMS KOMMUN

Gumlösa-Sinclairsholm [L 27] (Gumlösa sn)

Motivering:

Herrgårdsmiljö som är exempel på risbygdens godslandskap med Gumlösa kyrka som är Nordens äldsta daterade tegelkyrka. (*Kyrkomiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Sinclairsholms herrgård med ekonomibyggnader från 1860-talet, mejeri, smedja, bostadshus, torp, arrendegårdar och skolhus. Öppet utdikat odlingslandskap.

I området ingår även:

En fornborg.

Skeinge [L 28] (Verums sn)

Motivering:

Herrgårdslandskap med medeltida borgruin. (*Borgmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Skeinge herrgårdsmiljö ursprungligen från 1600-talet men ombyggd i mitten av 1700-talet. Betesmarker som periodvis är översvämmade och fortfarande nyttjas.

HÖGANÄS KOMMUN

Gamla Viken [M6] (Viken sn)

Motivering:

Kust- och *skepparsamhälle* med senmedeltida anor som utvecklats kring ett *fiskeläge* med stark anknytning till omgivande jordbruksbygd. *Badort* i mindre omfattning framvuxen fr.o.m. sekelskiftet 1900.

Uttryck för riksintresset:

Bevarat oregelbundet gatunät med välbevarad tät bebyggelse i form av enplanslängor i korsvirke och tegel från tiden sent 1700-tal till 1900-tal med tillhörande karaktäristiska trädgårdar. Skeppar- och kaptensgårdar - Paul Jönska gården - fiskarstugor, 1820-tals kyrka, kyrkogård. Sophiamöllan av holländartyp, torkplatser och välbevarad hamnanläggning samt delvis bevarad badortsbebyggelse och på stranden badhytter.

I området ingår även:

Lämningar efter Vikens skans som under 1700-talet ingått i Öresundskustens försvarssystem.

Höganäs [M3] (Höganäs sn)

Motivering:

Gruvmiljö och *brukssamhälle* som i bebyggelse och planering speglar den skånska stenkolsbrytningen sedan 1700-talets slut och den fortsatta industriella utvecklingen med manufaktur och keramisk industri samt det samhälle detta skapat. Centrum för ler- och stengodstillverkning i Sverige.

Uttryck för riksintresset:

Gruvtorget med omgivande välbevarad bebyggelse i Höganäs Övre. Planmönster och byggnader från 1700-talets slut till tidigt 1900-tal, som visar verksamheter och levnadsförhållanden vid bruket, bl.a. bruksgård, äldre apotek, lancasterskola, mejeri och bostadsbebyggelse för olika sociala skikt.

Kullaberg [M1] (Brunnby sn)

Motivering:

Kustmiljö och *odlingslandskap* framvuxet ur det forna Kulla fälad med bosättningskontinuitet sedan förhistorisk tid med talrika bevarade *fornlämningsmiljöer* i ett variationsrikt landskap med *sockencentrum*, *bymiljöer*, *fiskelägen*, *badorter* och en av landets äldsta, mycket strategiskt belägen fyrplats. Ur främst fiskelägena har successivt samhällsbildningar vuxit fram från tiden sent 1800-tal till tidigt 1900-tal. Krapperups slott av medeltida ursprung och omgivande parker samt den av godsförvaltningen präglade bebyggelsen och odlingslandskapet. (*Kommunikationsmiljö*, *Slottsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Fornlämningsrikt område med välbevarade fornlämningar från i synnerhet brons- och järnålder i form av gravhögar, stensättningar och domarringar, välbevarat odlingslandskap, äldre vägnät och bevarade hägnadssystem samt allésystem. Brunnby medeltida kyrka och *sockencentrum* med skola, f.d. kommunalhus, tiondelada, prästgård och välbevarat äldre byggnadsbestånd. Den kringbyggda korsvirkesgården Himmelstorp, Björkeröds by med 1800-talsbebyggelse. Krapperups 1600-tals slott med välbevarad bebyggelse och tillhörande parker, vallgravar, stationshus, Bräcke holländarmölla och Vattenmöllan, änkesätet Kockenhus från 1900-talets början. Fiskelägena Arild, Skäret,

Nyhamnsläge och Lerhamn med karaktäristiska fiskarstugor och kaptensgårdar från tiden sent 1700-1900-tal samt äldre hamnanläggningar. Badorterna Mölle och Arild med välbevarat byggnadsbestånd från tiden kring sekelskiftet 1900, Mölle och Arilds kapell. Kullens fyr från 1900-talets början med strategiskt läge på Kullabergs västra spets.

I området ingår även:

Karl XII:s skans i Mölle som ingått i 1700-talets försvarssystem av Öresundskusten.

HÖRBY KOMMUN

Fulltofta - Osbyholm - Nunnäs [M67] (Fulltofta och Hörby sn:r)

Motivering:

Kuperat *slottslandskap* och *odlingslandskap* med förhistorisk kontinuitet och omfattande allé- och vägsystem och hägnadssystem kring godsens Fulltofta och Ousbyholm vars stordrift präglat landskapets utveckling samt ett påtagligt inslag av småskaligt och spritt bebyggelsemönster. (*Fornlämningsmiljö, Kvarnmiljö, Vägmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Omfattande koncentration av fornlämningar med anknytning till förhistorisk jakt och fiske i Ringsjön, järnåldersgravfält vid Nunnäs och Hästäng med domarringar, skeppsättningar, resta stenar, treuddar och stensättningar, talrika stengärdesgårdar, äldre hägnadssystem och bevarat vägsystem - kyrkvägen Fulltofta-Hästäng-Äspinge. Fulltofta herrgård med bebyggelse från 1800-talets mitt med tillhörande *park*. Fulltofta kyrka av medeltida ursprung, S:t Magnhilds källa, torp, och ensamliggande gårdar. Ousbyholms slott av medeltida ursprung med 1600-talsbebyggelse som omgestaltats under 1930-talet, vallgravar, park, ekonomibebyggelse i gråsten, stenvalvbroar och grindstuga. Vid Hörbyån Osbyholms vattenkvarn från 1800-talet.

Östra Sallerup [M72] (Östra Sallerup sn)

Motivering:

Sockencentrum med karaktäristisk och välbevarade bebyggelse och märklig *parkanläggning* i småbrutet odlingslandskap med förhistorisk bosättningskontinuitet.

Uttryck för riksintresset:

Bronsåldershögen Klackabacken. Den högt belägna Östra Sallerups 1200-tals kyrka som under 1800-talet omgestaltats, gamla skolan i korsvirke, nya skolan i tegel från år 1900, prästgård och prästlöneboställe från 1900-talet, bostads- och *gatehus*, parken med Karl XI:s stenar med tillhörande dammar och kanalsystem från 1680-talet.

I området ingår även:

Radiomaster.

HÖÖRS KOMMUN

Ageröd - Bosjökloster - Mölleriket [M37] (delen i Bosjökloster och Munkarpsn:r)

Motivering:

Dalgångsbygd och slottslandskap kring Rönne å och Västra Ringsjön med förhistorisk bosättnings- och brukningskontinuitet som präglats av medeltidens kloster och dess verksamhet samt senare profan storgodsbildning där främst slottet format bebyggelsen och odlingslandskapet efter 1800-talets allt rationellare brukningsmetoder. Lämningar efter stenbrytning med rötter i medeltiden. Rönne ås betydelse som kraftkälla åskådliggörs bland annat i Möllerikets många kvarnanläggningar. (*Fornlämningsmiljö, Kvarnmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Vid Ageröds mosse talrika stenåldersboplatser. Bos nunnekloster från 1150-talet som på 1530-talet drogs in till danska staten och förlänades som frälsegods. Godset med under 1800-talets mitt förändrat byggnadsbestånd, sockenkyrka, kyrkogård med nunnegravar, ekonomi- och arbetarbebyggelse från 1700-1800-talen. Stubbamöllan från 1790 och mjölnarbostad. Odlingslandskap med äldre hägnadssystem där särskilt stengärdesgårdarna är utmärkande, bevarat allé- och vägsystem. Munkarps *kyrkby* med kyrkoruin och kyrka från 1880-talet. Vittseröds delvis utskiftade by med 1800-tals bebyggelse och bevarad bykärna, Vittseröds medeltida *stenbrott* och senare kvarnstensframställning. Klinta 1800-tals herrgård med bevarad bebyggelse. Bosjöklosters prästgård från 1830-talet. Stenvalvbroar från 1800-talet, och en ramsåg - en för skogs- och risbygden karaktäristisk mindre *industriellanläggning*. (Miljön berör även Eslövs kommun).

I området ingår även:

Sentida runsten.

KLIPPANS KOMMUN

Herrevadskloster-Ljungbyhed [L 29] (Riseberga sn)

Motivering:

Militär miljö med vidsträckt övningsfält som sedan 1600-talet fungerat som mötesplats för olika skånska regementen. (*Klostermiljö, Boställsmiljö, Kvarnmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Herrevadskloster, ursprungligen cisterciens kloster, har sedan svensktiden fungerat som översteboställe. Huvudbyggnad från 1817-1819, ekonomibyggnader och vattenkvarn. Lägerbyggnader från slutet av 1800-talet.

I området ingår även:

Bonnarps oskiftade by och fornlämningar.

Klippans pappersbruk [L 30] (Gråmanstorp och Västra Sönnarlövs sn)

Motivering:

Industriell miljö med det äldsta i drift varande pappersbruket i landet.

Uttryck för riksintresset:

Industri och bostadsbyggnader av 1800-tals och 1900-tals prägel i tegelarkitektur. Papperstillverkningen har traditioner från 1500-talet och tillverkning i större skala inleddes under 1600-talet.

KRISTIANSTADS KOMMUN

Araslövs farmer [L 17] (Färlövs sn)

Motivering:

Odlingslandskap präglat av stora dikningsföretag i samband med enskiftet 1780 och de då bildade s.k. farmerna med ståndsmässiga byggnader, som gav området ett högt såväl landskaps- som byggnadshistoriskt värde. (*Herrgårdsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Farmerna har huvudbyggnader i klassicerande arkitektur och gårdsmönster med mangårdsbyggnad och trädgård skild från ekonomibyggnaderna. Alléerna är ett viktigt inslag i landskapsbilden.

I området ingår även:

Färlövs 1100-talskyrka.

Bäckaskog-Kjugekull [L 20] (Kiaby sn)

Motivering:

Småbrutet *odlingslandskap* med fornlämningar och *slottsmiljö*. (*Fornlämningssmiljö, Klostermiljö, Kyrkomiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Fäladsmarker, storhögar samt Bäckaskogs slott och Kiaby 1200-talskyrka. Delar av klosteranläggning ingår i det nuvarande slottet. I slottsmiljön ingår också en engelsk parkanläggning samt ett orangeri.

Kristianstad [L 15]

Motivering:

Fästningsstad och *residensstad* med rutnätsplan och arkitektur präglad av militär och förvaltning. Ett av de främsta exemplen på den danske kungen Christian IV:s stadsbyggnadskonst, anlagd som gränsfästning mot Sverige.

Uttryck för riksintresset:

Stadsplan som genom sin långsträckt, rektangulära form är unik bland landets befästningsstäder. Trefaldighetskyrkan från Christian IV:s tid, bevarade befästningsanläggningar och militära byggnader. Institutionsbyggnader och annan bebyggelse som hör samman med funktionen som residensstad. Äldre småskalig bebyggelse och mer storstadsmässig bebyggelse från 1800-talets slut vid främst Stora Torg och boulevarderna utmed stadens långsidor. På typiskt sätt ersatte boulevarderna och en zon präglad av parkanläggningar och offentliga byggnader befästningarna efter 1800-talets mitt.

Maltesholm [L 22] (Östra Sönnarslöv sn)

Motivering:

A. *Herrgårdsmiljö* med huvudbyggnad från 1630-talet som efter ombyggnad på 1780-talet präglas av uppsvenska stilideal.

B. Ovanligt komplett *fornlämningsmiljö* från bronsåldern och järnåldern.

Uttryck för riksintresset:

A. Medveten landskapsgestaltning med engelsk park, ett lusthus ritat av Carl Hårleman och orangeri samt alléer. Uppfartsvägen "Höge väg" ursprungligen byggd i slutet av 1700-talet men delvis ombyggd under 1990-talet.

B. I området finns gravar, gravfält, skålgropsförekomster, skärvstenshögar samt stora arealer med fossil åkermark i form av röjningsröseområden.

Rinkaby [L 21] (Rinkaby sn)

Motivering:

Odlingslandskap med 1800-talsprägel och spår av tobaksodling. (*Kyrkomiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Radby med brädfodrade och rödfärgade mindre gårdar. Långsmala sank odlingsfält, tobakslador och betesmarker. Rinkaby kyrka med kalkmålningar från 1400-talet.

Torsebro krutbruk [L 18] (Färlövs sn)

Motivering:

Bruksmiljö anlagd 1682.

Uttryck för riksintresset:

Herrgård med tillhörande ekonomibyggnader, krutmagasin och andra industribyggnader från främst 1800-talet, arbetarbostäder samt lämningar av skyddsmur, krutmöllor och kvarnränna. Stenvalvsbro i fyra spann.

Trolle-Ljungby [L 19] (Trolle-Ljungby sn)

Motivering:

Slottsmiljö med huvudbyggnad i Christian IV-renässans omgiven av vallgrav. (*Kyrkomiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Vidsträckt odlingsfält, alléer och en till huvudgården koncentrerad bebyggelse. Engelsk och fransk park. Kyrka från 1200-talet ombyggd på 1850-talet.

Vittskövle [L 23] (Vittskövle sn)

Motivering:

Slottsmiljö med en av Nordens största tegelborgar från 1500-talet omgiven av vallgrav.

Uttryck för riksintresset:

Medeltidsinspirerade ekonomibyggnader från 1840-talet och tjänstebostäder i nära anslutning till slottet. Vidsträckt odlingsfält, bokskogar och långsträckt alléer.

Vä [L 16] (Vä sn)

Motivering:

Kyrkby med bevarade spår av den medeltida stadsbildningen. (*Fornlämningsmiljö, Kapell*).

Uttryck för riksintresset:

Runt kvaderstenskyrkan från 1100-talet finns vissa medeltida gatusträckningar. Förhistoriska och medeltida lämningar under mark samt kapell- och helgeandshusruiner. Staden förlorade sina stadsprivilegier i början av 1600-talet.

Åhus [L 14] (Åhus sn)

Motivering:

Småskalig *stadsmiljö* med bibehållen medeltida karaktär som visar lundabiskopens inflytande under medeltiden. (*Borgmiljö, Klostermiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Staden låg under ärkebiskopen i Lund, stadprivilegierna avskaffades 1617, men den levde vidare som hamnstad till Kristianstad. Låg bebyggelse, delvis bevarad stadsmur, oregelbundet gatunät av medeltida ursprung, Mariakyrkan från 1100-talet och lämningar av andra medeltida byggnader, bl.a. ruinerna av dominikanklostret, kapellet till St:a Annas hospital samt minnen av biskopsborgen från mitten av 1100-talet vid Helge ås mynning.

KÄVLINGE KOMMUN

Norrvidinge - Södervidinge [M32] (delen i Dagstorp, Södervidinge och Västra Karaby sn:r)

Motivering:

Delvis flackt och lätt kuperat *odlingslandskap* med karaktär av *dalgångsbygd* kring Saxån och talrika *fornlämningsmiljöer* med monumental verkan, *gårds-* och *bymiljöer* samt *kyrkby*.

Uttryck för riksintresset:

Kuperat höjdstråk i *fullåkersbygd* med lång bosättningskontinuitet och med monumentala fornlämningsmiljöer i form av bronsåldershögar och megalitgravar, Harald Hindetands gravhög, Karaby backar. Dagstorp, Södervidinge, Döjsöbro och Västra Karaby 1800-talskyrkor, den trelängade Dagstorps gammalgård med välbevarad korsvirkesbebyggelse från tidigt 1800-tal och stenvalvsbroar över Saxån från 1700-1800-talen. (Miljön berör även Landskrona och Svalövs kommuner).

Löddeköpinge - Stävie - Borgeby [M44] (delen i Löddeköpinge, Hög, Lackalänga och Stävie sn:r)

Motivering:

Dalgångsbygd kring Lödde å och omgivande betes- och odlingslandskap med lång bosättnings- och brukningskontinuitet och omfattande *fornlämningsmiljöer* samt betydelsefulla tätt liggande *kyrkbyar* med kyrkor av medeltida ursprung. Fornlämningsmiljöer av stort pedagogiskt och forskningshistoriskt intresse. Vidsträckt *slottslandskap* runt Borgeby medeltida slott.

Uttryck för riksintresset:

Stenåldersboplatser, stora järnåldersgravfält, bronsåldershögar och en gånggrift längs med ådalen. Stävie, Löddeköpinge och Högs kyrkbyar med kyrkor som omgestaltats eller nybyggts under 1800-talet med intilliggande *gårds-* och *bymiljöer* samt *kvärnmiljö* med holländaremölla vid Löddeköpinge. Betade strandängar utmed Lödde å. (Miljön berör även Lomma kommun).

Lackalänga [M45] (delen i Lackalänga sn)

Motivering:

Dalgångsbygd och *odlingslandskap* med karaktär av *slättbygd*, med bosättningskontinuitet kring Kävlungeån och med en betydande koncentration av fornlämningar längs med höjdryggen söder om Lackalänga. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Gånggrift och stora bronsåldershögar längs med ådalen. Betade strandängar samt spridd gårdsbebyggelse från 1800-1900-tal och ett landskap som tydligt präglats av skiftets genomförande med rätvinkliga vägnät, uppfartsvägar och enstaka alléer. (Miljön berör även Lunds kommun).

Barsebäck - Hofterup [M46] (Barsebäck och Hofterup sn:r)

Motivering:

Öppen *slättbygd* i kustzonen med förhistorisk bosättnings- och brukningskontinuitet med en dominerande fornlämningskoncentration i det sedan medeltiden av Barsebäcks slott formade landskapet. De av godsförvaltningen präglade agrara *gårds-* och *bymiljöerna*, samt *fiskeläget* Barsebäck med medeltida ursprung. (*Fornlämningsmiljö, Slottslandskap*).

Uttryck för riksintresset:

Järavallen, det forna Litorinahavets strandlinje, betade strandängar, gånggrifter vid Storegård och Gillhög, dös vid Hofterup, stora bronsåldershögar - Kung Hottars hög och Tiondehögen med dominerande läge i landskapet. Det av stordrift präglade slättlandskapet som formats av Barsebäcks slott. Slottet är av medeltida ursprung och av strategisk försvarsbetydelse men omformades under 1800-talets andra hälft enligt tidens gällande renässansideal. Vallgravar, park- och allésystem. Barsebäcks *sockencentrum* med medeltida kyrka som omgestaltats under 1700-talet, prästgård i korsvirke från 1800-talet, skola och bygdegård. Barsebäcks *fiskeläge* med tät och karaktäristisk bebyggelsestruktur med fiskarstugor, skeppar- och kaptensgårdar med tillhörande trädgårdar. Hofterups *kyrkby* med medeltida kyrka som under 1700- och 1800-talen omgestaltats.

I området ingår även:

Försvarsanläggningar i form av skansar och vallar från 1700-talet vid Barsebäck som ingått i Öresundskustens försvarssystem.

LANDSKRONA KOMMUN

Råå-åns dalgång [M10] (delen i Asmundtorp, Glumslöv, Härslöv, Säby, Vadensjö och Örja sn:r)

Motivering:

Dalgångsbygd kring Råå-ån och svagt kuperat öppet odlingslandskap där ett omfattande och landskapsdominerande fornlämningsbestånd vittnar om bosättningskontinuitet alltsedan stenåldern. Stora *bymiljöer*, gårds- och säteribildningar som väl speglar traktens bosättningsmönster och

byggnadsskick samt genom dalgångens rika lerfyndigheter, lämningar efter stenkols- och lerbrytning samt betydande tillverkning av tegel och lergods fr.o.m. 1800-talets slut. (*Vägmiljö, Slottslandskap, Boställsmiljö, Industrimiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Talrika landskapsdominerande och samlade *fornlämningssmiljöer* från sten- och bronsåldern i form av gånggrifter och vidsträckta gravfält. Variationsrikt odlings- och beteslandskap av skifteskaraktär med bevarat väg- och hägnadssystem, alléer, samt spritt bebyggelsemönster, Glumslövs och Rönneberga backar. *Kyrkbyar* med 1800-tals kyrkor i Säby, Vadensjö, Härslöv och Asmundtorp - den sistnämnda i monumental nygotik och med ett dominerande läge. *Fiskelägena* Ålabodarna och Sundvik. Örenäs slott från 1700-talet, Säbyholms herrgård med 1700-1800-tals bebyggelse, Säbyholms mölla, överstebostället Hilleshög, och utefter kustzonen lertag och andra lämningar efter tidigare tegelframställning. (Miljön berör även Helsingborgs och Svalövs kommuner).

I området ingår även:

Lämningar efter skansar på flera platser utmed kustzonen mellan Ålabodarna och Borstahusen. Skansarna har ingått i Öresundskustens försvarssystem under 1700-talet.

Ven [M23] (S:t Ibb sn)

Motivering:

Ö i Öresund med ett öppet *odlingslandskap* med *fornlämningssmiljöer* och bebyggelsemiljöer samt lämningar av stort vetenskapligt astronomiskt intresse. Lämningar efter omfattande tegelframställning som under 1800-1900-talen var av betydelse för byggnadsverksamheten i Öresundsregionen. (*Bymiljö, Vägmiljö, Slottsmiljö, Industrimiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Odlingslandskap av skifteskaraktär med flera bronsåldershögar och ett bevarat äldre vägsystem och ensamliggande gårdar. Lämningar efter astronomen Tycho Brahes renässansbyggnad Uranienborg och det underjordiska observatoriet Stjärneborg från 1500-talet. Papperskvarn och dammanläggning, Kungsgården, Nämndemansgården, lertag och bebyggelse med anknytning till tegelframställning, hamnanläggningar. Kyrkbacken med

S:t Ibb:s medeltida kyrka och den nya kyrkan från 1800-talet. Tuna by med bl.a. *gatehus* och Bäckviken med för ett *fiskeläge* karaktäristisk bebyggelse.

I området ingår även:

Fyrplatserna på öns norra och södra spets med fyror från 1900-talet.

Landskrona [M26]

Motivering:

Fästningsstad, som under 1600- och 1700-talen planerades och byggdes ut för att bli huvudort i Skåne. Staden bevarar, i planmönster och bebyggelse, spår från senmedeltidens av kungen anlagda och befästa stad, 1500- och 1600-talens slottsanläggning med allt mer förstärkta befästningar och den omfattande utvidgningen på utfylld mark efter 1700-talets mitt samt förändringar efter att fästningen lagts ner.

Uttryck för riksintresset:

Rester av den ovanligt regelbundna medeltida stadsplanen. Slottet, påbörjat 1549, med successivt utbyggda befästningssystem årtiondena kring 1600-talets mitt och under 1700-talet. Den nya staden som uppfördes på utfyllnadsmark efter ett beslut 1749, med inre hamnkanal och en rutnätsplan med svagt radierande långgator, kasernbyggnader och samlad, av 1700-talet präglad, stenhushusbebyggelse,

samt befästningsanläggningarna på grundet Gråen. Den tidigare befästningszonen som efter nedläggningen på ett karaktäristiskt sätt fick ge plats åt ett bälte av offentliga byggnader och parker. Koloniträdgårdsområdet som visar ett sätt att nyttiggöra den statliga marken när den inte längre behövdes för försvarsändamål. De under 1800-talets senare del framvuxna stadsområdena runt den gamla stadskärnan, som tvärt emot gängse stadsbyggnadsprinciper fick ett oregelbundet gatunät, uppbyggt kring de gamla infartsvägarna och en oplanerad bebyggelse utmed dessa. Bebyggelse som speglar det sena 1800-talet, det tidiga 1900-talets villa- och egnahemsområden och den äldre stadens funktionella och sociala skiktning.

I området ingår även:

Saxåns submarina fåra mellan staden och Gråen, med flera 1600-talsvrak och andra marinarkeologiska lämningar på havsbotten.

Norrvidinge - Södervidinge [M32] (delen i Annelöv sn)

Motivering:

Delvis flackt och lätt kuperat *odlingslandskap* med karaktär av *dalgångsbygd* kring Saxån och talrika *fornlämningsmiljöer* med monumental verkan, *gårds-* och *bymiljöer* samt *kyrkby*.

Uttryck för riksintresset:

Kuperat höjdråk i *fullåkersbygd* med lång bosättningskontinuitet och med monumentala fornlämningsmiljöer i form av bronsåldershögar och megalitgravar, Harald Hindetands gravhög, Karaby backar. Dagstorp, Södervidinge, Döjsöbro och Västra Karaby 1800talskyrkor, den trelängade Dagstorps gammalgård med välbevarad korsvirkesbebyggelse från tidigt 1800-tal och stenvalvsbroar över Saxån från 1700-1800-talen. (Miljön berör även Kävlinge och Svalövs kommuner).

LOMMA KOMMUN

Löddeköpinge - Stävie - Borgeby [M44] (delen i Borgeby sn)

Motivering:

Dalgångsbygd kring Lödde å och omgivande betes- och odlingslandskap med lång bosättnings- och brukningskontinuitet och omfattande *fornlämningsmiljöer* samt betydelsefulla tätt liggande *kyrkbyar* med kyrkor av medeltida ursprung. Fornlämningsmiljöer av stort pedagogiskt och forskningshistoriskt intresse. (*Borgmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Det vidsträckta *slottslandskapet* med förhistorisk bosättningskontinuitet kring Borgebys medeltida ärkebiskopssäte - sedermera kungligt danskt boställe med rötter i 1300-talet. Borgeby består av en fyrlängad, tidigare befäst borganläggning med 1500-tals huvudbyggnad som under 1700- och 1800-talen endast bitvis förändrats, en f.d. slottskyrka från 1400-talet, det medeltida Börjes torn, hårt restaurerat vid 1800-talets slut av H Zettervall, trelängad ladugård från 1730-talet, omfattande parksystem, Borgeby kyrka av medeltida ursprung öster om slottsparken, prästgård från 1881, samt av jordbruksskiftena präglad landskap med utflyttade gårdar från Borgeby forna bykärna och betade strandängar. Flera landskapsdominerande bronsåldershögar. (Miljön berör även Kävlinge kommun).

Alnarp [M76] (delen i Alnarp sn)

Motivering:

Institutionsmiljö för Sveriges lantbruksuniversitet som vuxit fram ur det forna Alnarps *kungsgård*, med bebyggelse av stort arkitekturhistoriskt värde belägen i öppen slättbygd med förhistorisk bosättningskontinuitet. Landskapet präglas helt av lantbruksuniversitetets försöks- och utbildningsverksamheter. (*Slottsmiljö*)

Uttryck för riksintresset:

Välbevarat och arkitekturhistoriskt intressant institutionsbyggnadsbestånd i park och trädgårdsmiljö med arboretum från 1800-talets andra hälft. Den trelängade korsvirkesgården Gamlegården från 1600-talets kungsgård. Alnarps slott från 1862 av F Meldahl, ekonomibyggnader från 1860-talet av C H Granzow, Hovbeslagsskolan från 1876 av H Zettervall, Gamla mejeriet från 1872, Alnarps lantbruksmuseum i fornnordisk stil som flyttats till platsen från Baltiska utställningen i Malmö 1914, det nationalromantiska Elevenborg och det funktionalistiska "Nya" mejeriet från 1930-talet och kring universitetet allésystem. I det omgivande odlingslandskapet finns *fornlämningsmiljöer* från bronsåldern och utmed Öresundskusten betade strandängar med den forna strandlinjen tydligt avläsbar, några mindre gårds- och torpmiljöer samt en större trädplantering med olika trädslag - ett s.k. arboretum. (Miljön berör även Staffanstorps kommun).

LUNDS KOMMUN

Lackalänga [M45] (delen i Västra Hoby och Stångby sn:r)

Motivering:

Dalgångsbygd och odlingslandskap med karaktär av *slättbygd*, med bosättningskontinuitet kring Kävlingeån och med en betydande koncentration av fornlämningsmiljöer längs med höjdryggen söder om Lackalänga. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Gånggrift och stora bronsåldershögar längs med ådalen, betade strandängar samt spridd gårdsbebyggelse från 1800-1900-tal och ett landskap som tydligt präglats av skiftets genomförande med rätvinkliga vägnät, uppfartsvägar och enstaka alléer. (Miljön berör även Kävlinge kommun).

Svenstorp -Hviderup -Flyinge -Västra Hoby [M80] (delen i Håstad, Igelösa, Odarslöv och Södra Sandby sn:r)

Motivering:

Vidsträckt *slottslandskap* och *odlingslandskap* kring Kävlingeån med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet som sedan stormaktstiden präglats av godsförvaltningen vid slotten Svenstorp och Hviderup samt Flyinge *kungsgård* och de spår förvaltningen lämnat på såväl landskapets utformning som på bebyggelsens och kyrkornas utveckling inom området. (*Vägmiljö, Kvarnmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Talrika *fornlämningsmiljöer* i form av stenkammargravar, dösar, gånggrifter från stenåldern samt bronsåldersgravfält med monumentala högar. Medeltida pilkantad vägsträckning - "Kyrkstigen". Stångby, Västra Hoby, Odarslöv, Håstad och Igelösa *kyrkbyar* med medeltida, senare omgestaltade kyrkor och med tillhörande välbevarat byggnadsbestånd i kyrkbyarna, skolor, prästgårdar och *gatehus* - företrädesvis från 1800-talet. Krutmöllans stora vattenkvarn i korsvirke och tegel av

betydande industrihistoriskt intresse, stenvalvsbro. Svenstorps slott av medeltida ursprung med huvudbyggnad från 1590-talet av arkitekten H van Steenwinckel som är länets främsta exempel på den danskinfluerade Christian IV-stilen, ekonomibebyggelse i gråsten och tegel, smedja, parterrer och stor parkanläggning samt pilevall med dominerande läge i landskapet. Flyinge kungsgård med tradition som stuteri sedan medeltiden, omfattande byggnadsbestånd av skiftande ålder, i huvudsak målat i en för Flyinge typiskt gul färg. (Miljön berör även Eslövs kommun).

I området ingår även:

Bösmöllan från 1856, Kvarnviks valskvarn från 1800-talets senare del samt Håstads mölla.

Kungsmarken - Fågelsångsdalen [M81] (Södra Sandby sn)

Motivering:

Fornlämningssmiljö och lämningar efter medeltida biskopssäte med omfattande agrarhistoriska spår i dalgångsbygden kring Sularpsån. (*Borgmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Lämningarna efter biskop Absalons borg Glumstorp, fossila åkersystem med ryggade åkrar, odlingsrösen, vallar, hägnadssystem och järnåldersgravfält samt bevarade och betade ängs- och hagmarker.

I området ingår även:

Sandbyholms holländaremölla från 1800-talets slut med dominerande läge i landskapet samt lämningar efter medeltida tegelframställning med raserade tegelugnar och bevarade lergropar.

Björnstorp - Gödelöv [M82] (Bonderup, Genarp, Gödelöv, Hällestad, Lyngby och Veberöd sn:r)

Motivering:

Kuperat *odlingslandskap* vid Romelåsen med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet, sätesgården Björnstorp från senmedeltiden med omgivande *slottslandskap* samt medeltida kyrkor. (*Fornlämningssmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Fornlämningsskoncentration från järnåldern med gravfält och resta stenar, Ugglarps skeppsättning, fossil odlingsmark med terrasseringar och hålvägar. Betesmarker och enefälader. *Kyrkbyn* Gödelöv med kyrka från medeltiden samt *gatehus*. Björnstorps slott av senmedeltida ursprung med slottsbyggnad från 1750 av C Hårleman som omgestaltats av H Zettervall under 1800-talet, omfattande allé- och parksystem, välbevarad ekonomi- och arbetarbebyggelse.

I området ingår även:

Genarps stora kyrkobyggnad från 1599 - Skånes enda under 1500-talet nybyggda kyrka.

Dalby - Hardeberga [M83] (Dalby och Hardeberga sn:r)

Motivering:

A. *Kyrkomiljö* med Nordens äldsta bevarade stenkyrka samt *kungsgård* som under medeltiden omvandlats till kloster. (*Klostermiljö*).

B. *Centralbygd* i lätt kuperat odlingslandskap med förhistorisk kontinuitet kring äldre vägsträckning och av skiftena påverkad gårds- och ägostruktur samt det av stordrift präglade landskapet kring godsén. (*Fornlämningssmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

A. Landskapsparti med betydande visuella värden kring den tidigmedeltida och landskapsdominerande Heligkorskyrkan - ursprungligen uppförd på 1000-talet, kyrkogård, lämningar efter Dalby kungsgårds kloster från 1300-talet.

B. Arendala tingsplats, gravfält och stensättningar vid Billebjär, Billebjärs fäladsmark och Dalby hage, vallanläggning av okänt ursprung, äldre ägo gränser med pilevallar, den gamla kungsvägen Lund - Dalby. Hardeberga *sockencentrum* med medeltida kyrka, skola, prästgård och ett flertal *gatehus*. Sjöstorps by med koncentrerad bebyggelse. Arendala och Hardeberga gods med tillhörande bebyggelse och rikt allésystem. Tygelsjö mölla.

I området ingår även:

Den kring torget i Dalby liggande bebyggelsen från sent 1800-tal till tidigt 1900-tal, skola, tingshus, gästgivaregård, äldre bostads- och gatehus samt sekelskiftes-bebyggelse i rött tegel. Billebjärs f.d. stenbrott och medeltida stenbrott vid Hardeberga.

Häckeberga [M95] (Häckeberga sn)

Motivering:

Odlingslandskap kring Häckebergasjön och det av Häckeberga gods sedan medeltiden präglade landskapet och bebyggelsestrukturen. (*Slottsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Häckeberga slott med medeltida ursprung och med under åren 1873 - 75 uppförd manbyggnad efter ritningar av H Zettervall, murar och klippt häckkantat vägsystem, ekonomi- och arbetarbebyggelse, torp- och arrendegårdar samt den småskaliga fäladsmarken "Risen" med åkerfält och betesmarker, "Beden".

Lund [M87]

Motivering:

Stiftsstad och universitetsstad, en av landets äldsta och mest betydande medeltidsstäder, som speglar utvecklingen från kyrklig metropol till universitetsstad med expansiv utveckling under det sena 1800-talet och 1900-talet. (*Skolstad*).

Uttryck för riksintresset:

Det oregelbundna medeltida stadsplanemönstret med tillskott från senare tider, tomtstruktur, platsbildningar. Domkyrkan, medeltida hus, stadsvallen och andra lämningar från medeltiden. Olika byggnader för universitetet och det intellektuella livet. Stadssiluetten, siktlinjer ut från staden och in mot Lund från det omgivande slättlandskapet. Bebyggelsens skala, volym och placering. Den sydkandinaviska bebyggelsestraditionen med sina småskaliga hus i tegel och korsvirke från den förindustriella perioden, och den mer storstadsmässiga bebyggelsen från 1800-talets slut och 1900-talets början. Gaturummets karaktär, platsbildningarna och gårdsrummen. Stadens offentliga byggnader. Järnvägsmiljön som en viktig faktor bakom 1800-talets expansion. Handels- och hantverksgårdar, och bostäder och bebyggelseområden som visar levnadsförhållandena för skilda sociala skikt och vid olika tidpunkter. Parker och planteringar, både inne i det medeltida stadsområdet och i zonen runtomkring, vilken dessutom präglas av många institutioner och av villabebyggelse. Spår av gamla infartsvägar, gränser och andra markförhållanden i det som tidigare var obebyggda marker runt staden.

MALMÖ KOMMUN

Foteviken - Glostorp [M128] (delen i Glostorp, Lockarp, Oxie, Fosie och Tygelsjö sn:r)

Motivering:

Vidsträckt öppen *slättbygd* utmed Öresundskusten med förhistorisk bruks- och bosättningskontinuitet med talrika och landskapsdominerande *fornlämningsmiljöer* samt flera kyrkbyar.

Uttryck för riksintresset:

Betade strandängar med inslag av fornlämningar t ex Sjötorpsdösen och Pile ringvall. Stora omfattande stråk med bronsåldershögar vid bl a Oxie, Lockarp och Glostorp. Öppet, uppodlat landskap av skifteskaraktär med kyrkbyarna Glostorp med medeltida kyrka, omgestaltad under 1800-talet, och Lockarp med kyrka från 1885-86 samt flera byar av medeltida ursprung, Naffentorp, Skumarp och Fjärdingslöv. De stora gårdarna Katrinetorp och Petersborg. (Miljön berör även Vellinge kommun).

I området ingår även:

Lockarps stationshus.

Malmö [M 114]

Motivering:

Storstadsmiljö, *residensstad* och *sjöfartsstad* som i planstruktur och bebyggelse avspeglar sin historia som en av Danmarks viktigaste städer under medeltid och 1500-tal, efter 1658 en av Sveriges viktigaste gränsstäder med starka befästningar. Från mitten av 1800-talet en snabbt växande *industristad*, genom den tidiga järnvägsutbyggnaden, där Malmö var sydlig slutpunkt för stambanenätet, och närheten till kontinenten.

Uttryck för riksintresset:

Lämningar av medeltidens och 1500-talets stad, med den oregelbundna stadsplanen, medeltidens gatutorg i Östergatan, tomtstruktur och nya torgbildningar från 1500-talet. Sankt Petri kyrka, som var den största stadskyrkan i medeltidens Danmark, och andra medeltida byggnader, samt landets största samlade bestånd av byggnader från 1500-talet.

Fästnings- och garnisonsstaden, med rester av försvarsanläggningar som speglar befästningskonstens utveckling under främst 1500-, 1600- och 1700-talen, samt andra lämningar från den förindustriella epoken. Slottet med omgivande byggnader och bastioner, stadsbefästningar med kanalfront och bastioner i Kungsparken, förvaltningsbyggnader, Ridhuset vid Drottningtorget. Stadsgårdar i Gamla Staden och den småskaliga bebyggelsekaraktären, med många hus i tegel och korsvirke. Ett stort antal magasinsbyggnader. Spår i dagens planmönster och bebyggelse av den spontant framvuxna förstadsbebyggelsen som uppstod på grund av att befästningarna hindrade en utvidgning av stadskärnan. Bebyggelseutvecklingen under 1800-talets början och mitt med exploateringen av befästningsmarken efter 1805 med nya torg och regelbundna rutnätskvarter, kanalerna och planteringar.

Spår av den förindustriella stadens stadsjordar och omgivande landskap, så som gamla vägsträckningar, ägo- och bebyggelsegränser och namn. Landerier och herrgårdar som skapades för det burgna borgerskapets rekreation, men även för att få nödvändiga råvaror till manufakturerna, till exempel Rönneholm, Rosengård, Ribersborg och Bellevuegården. Sjöfarts- och kommunikationsstaden, med hamnanläggningarna som successivt byggts ut på utfyllnadsmark

alltsedan 1700-talets slut, stenkajer, fyrtorn och andra byggnader och anläggningar med anknytning till sjöfarten, hamnverksamheten och till järnvägen. Stationen, invigd 1856, med senare om- och tillbyggnader. Bulltofta flygplats med hangar II från 1925.

Industrialismens stad, med 1800-talets och det tidiga 1900-talets industribyggnader samt bebyggelse som speglar boende och levnadsförhållanden för olika samhällsskikt. Arbetarbebyggelse från olika perioder, bl.a. Sorgenfri, Sofielund och Kirseberg, enklare ungdombebyggelse vid Möllevången, Folkets hus och andra folkrörelsebyggnader. Tjugotalsklassicistiska områden vid Davidshallstorg, Rönneholm och Värnhemstorget. Egnahemsområdet Rosengård. Patricierhus från tiden kring sekelskiftet 1900 vid innerstadstorgen, Rörsjösten och de förnämare gatustråken samt villabebyggelse i Fridhem. Den täta stenstadsbebyggelsen i storstadsmässig skala, kommunaltekniska anläggningar, offentliga byggnader. Allmänna sjukhuset, som utgör en provkarta på olika arkitekturstilar och vårdideologier från 1890-talet fram till idag.

Välfärdssamhällets stadsbyggande med grannskapsenheter och olika bostadsområden. Planmönstren, skilda byggnadstyper och stort inslag av grönska i Ribershus, Friluftstaden och Mellanheden. Monumentala byggnader som Stadsteatern, Trygghuset och Kolgahuset och det postmodernistiska Wallenbergcentrat.

De många och stora parkerna med tillhörande utsmyckningar och byggnader som speglar en utveckling från det tidiga 1800-talets promenader utmed kanalerna till 1900-talets anläggningar. Kyrkogårdar från skilda tider. Nöjeslivets byggnader och rekreativmiljöer som Folkets park, Ribbersborgsstranden med sitt kallbadshus och Gamla Idrottsplatsen.

Andra malmötiska särdrag som den flacka stadsprofilen, bebyggelsetraditionen med mycket tegelhus, ofta med en kontinental prägel, passager för fotgängare genom de större kvartersblocken, trottoarer satta med Höganäsklinkers, utformningen av gatumöblemang och detaljer i det offentliga rummet.

Skabersjö [M117] (delen i Oxie sn)

Motivering:

Slottslandskap kring Skabersjö slott och Sege å med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet som väl belyser framväxten av det av slottet präglade odlingslandskapet och bebyggelsen.

Uttryck för riksintresset:

Öppet odlingslandskap av betydelse för slottsmiljön vid Skabersjö. (Miljön berör även Svedala kommun).

Södra Sallerup [M 181] (Södra Sallerups sn)

Motivering:

Fornlämningsmiljöer med unika flintgruvor från förhistorisk tid, samt *sockencentrum* och *bymiljöer*. *Vägmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Flintgruvor med påvisad användning redan under yngre stenålder och fortsatt brytning av kalk i området in i vårt eget sekel. Södra Sallerups välbevarade kyrkby och sockencentrum, medeltidskyrka, Wowragården med rötter i 1600-talet, klockaregården, äldre vägnät med betydelse för förståelsen av landskapets utveckling samt sambandet med Östra Kattarps väl bevarade landsby.

SIMRISHAMNS KOMMUN

Baskemölla [L 5] (Gladsax sn)

Motivering:

Fiskeläge där kombinationen fiske och jordbruk tydligt framträder i bebyggelsen.

Uttryck för riksintresset:

Bebyggelse från 1800-tal och 1900-tal utmed eller nära gatan och fyrlängade gårdar med friare läge. Hamnanläggning med torkplats för garnen.

I området ingår även:

Tjörnedala gård av traditionell skånsk 1800-talskaraktär omgiven av ett landskap format av bete och slätter.

Gladsax [L 3] (Gladsax sn)

Motivering:

Odlingslandskap med fornlämningar och kyrkby. (*Fornlämningssmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Hällkista, gravhögar, stensättningar, skålgropar och hållristningslokal, bl.a. med en större mansfigur.

Gladsax kyrkby med samlad bebyggelse bestående av tre-och fyrlängade gårdar och gathus. Nära den under 1800-talet ombyggda medeltidskyrkan finns lämningar efter en medeltida befäst

kungsgård, Gladsaxehus.

Glimmingehus [L 2] (Vallby sn)

Motivering:

Glimmingehus är Nordens bäst bevarade medeltidsborgarna i landet. (*Borgmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Borgen är uppförd i sten i fyra våningar mellan åren 1499-1506. Den låg då på en holme omgiven av vallgrav och sankmarker. Idag ligger den monumentalt exponerad i det öppna odlingslandskapet.

Haväng-Vitemölla [L 8] (Ravlunda och Vitaby sn)

Motivering:

Kustlandskap med kyrkbyar, *fiskelägen*, strandängar, ålabodar och förhistoriska gravar.

(*Fornlämningssmiljö, Fasta fisken*).

Uttryck för riksintresset:

Kyrkomiljöerna Vitaby och Ravlunda, Vitemölla fiskeläge och den välbevarade Skepparpsgården.

Järnåldersgravfält med ett 70-tal resta stenar, en hög och en domarring i betat hedlandskap, den s.k.

Havängsdösen. Den fasta laxfiskeanläggningen Öradekaren vid Verkaån. I området ingår även sätesgården Torup och de utskiftade gårdarna.

Kivik [L 7] (Södra Mellby sn)

Motivering:

A. *Fiskeläge* med välbevarad bebyggelsekärna från 1800-talet.

B. Märklig och unik *fornlämningsmiljö*, bl.a. med landet största röse med hållristningar centralt i graven.

Uttryck för riksintresset:

A. Oregelbundet gatunät med smala gator och hus i tegel och korsvirke. Hamnanläggning, *marknadsplats* och fruktodlingar.

B. Fornlämningsmiljö med det unika gravmonumentet från bronsåldern, landets största röse 75 m i diameter den s.k. Kiviksgraven även kallad Bredarör eller Kungagraven med helt unika hållristningar i hållkistor centralt i röset samt gravfältet Ängakåsen och Koarum.

Simrishamn [L 4]

Motivering:

Småstadsmiljö med bevarad medeltida karaktär och prägel av sjöfart och fiske.

Uttryck för riksintresset:

Tät, småskalig putsad bebyggelse från huvudsakligen 1800-talet och oregelbundet gatunät med medeltida anor. St Nicolaikyrkan från 1200-talets första hälft, gårdar för handelsmän, enklare gårdar och hus för hantverkare och sjöfolk, torgmiljön med mer storstadsmässiga bebyggelseinslag från 1800-talets senare del, hamnbebyggelse, parkanläggningar samt gatukaraktären med stenläggning och plank.

Skillinge-Brantevik [L 1] (Östra Hoby, Östra Nöbbelöv och Simris sn)

Motivering:

Kustmiljö med *fiskelägena* Skillinge och Brantevik som berättar om 1800-talets uppsving för skutfarten och som utgjorde två av landets mest betydande sjöfartssamhällen i fråga om segelfartyg.

Uttryck för riksintresset:

Välbevarat gatunät, byggnadsbestånd från 1800-talet, bl.a. kaptensgårdar samt hamnanläggningar och betade strandängar.

Vik [L 6] (Rörums sn)

Motivering:

Fiskeläge där kombinationen fiske och jordbruk tydligt framträder i bebyggelsen.

Uttryck för riksintresset:

Oregelbundet gatunät med smala gator som ofta kantas av låga stenmurar. Korsvirke och tegelhus från 1800-talet samt hamnanläggning med bodar och torkplats för garn.

SJÖBO KOMMUN

Övedkloster - Tulllesbo [M100] (delen i Öved sn)

Motivering:

Slottslandskap och *odlingslandskap* utmed Vombsjön med förhistorisk bosättningskontinuitet, som sedan medeltiden präglats av klostret och senare godsförvaltningen vid Övedskloster och de spår i såväl landskap som bebyggelse som förvaltningen genom århundranden bidragit till. Bebyggelsen

har ett betydande arkitektur- och socialhistoriskt intresse. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Stensättningar och gravhög vid Frualid och Klintahus. Slottslandskapet kring det f.d. klostret Övedskloster med en av röd övedssandsten uppförd slottsanläggning och paviljonger av C Hårleman från 1776 - en av landets främsta rokokooanläggningar med interiörer av slottsarkitekten J E Rehn. Välbevarad ekonomi- och arbetarbebyggelse i korsvirke och rött tegel från tiden 1700-1800-tal, park, slotts kyrka (sockenkyrka) av C Hårleman. Monumentala alléer, troligen ritade av Hårleman, planterade på delvis högt uppbyggda stenklädda vägbankar som viktiga komponenter i den väl genomförda 1700-talsanläggningen samt änkesätet Tulllesbo skapat av J E Rehn 1780 i utpräglad rokoko. Skola och fattighus från 1800-talets första decennier, välbevarade stora plattgårdar i korsvirke eller tegel från tiden 1700-1900-tal. Öveds sandstenbrott anlagt under 1700-talets andra hälft i samband med uppförandet av Övedskloster. Betydande sandstensbrytning fram t.o.m. 1900-talet. Charlottenlunds f.d. änkesäte.(Miljön berör även Eslövs kommun). (*Stenbrott*).

Everlöv - Kumlatofta - Ilstorp [M101] (Blenarp och Sövde sn:r)

Motivering:

Dalgångsbygd kring Klingavälsån med omgivande svagt kuperade odlingslandskap påverkad av flygsand och präglad av jordbruk och betesdrift med av skiftena tämligen opåverkade byar och delvis spridd bebyggelse med lång kontinuitet.

Uttryck för riksintresset:

Äldre väg- och ägogränssystem, översilade strandängar. *Kyrkbyarna* och de medeltida kyrkorna Ilstorp och Everlöv - den sistnämnda med medeltida stiglucka och förnämliga kalkmålningar, skolor, fattighus, prästgårdar och utskiftad bebyggelse från 1800-1900-talen. Kumlatofta by med kringbyggda gårdar från 1700 - 1800-tal av tegel och korsvirke med halmtak.

Sövde - Sövdeborg [M104] (Blenarp och Sövde sn:r)

Motivering:

Slottslandskap i övergångszonen mellan slätt- och risbygd där såväl landskap som det karaktäristiska byggnadsbeståndet genom århundraden präglats av godsförvaltningen vid Sövdeborgs slott. (*Borgmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Omfattande allésystem och stora ädellövskogspartier, betade översilningsmarker och strandängar utmed Sövde- och Snogholmssjöarna. Sövde medeltida kyrka med landskapsdominerande läge och tillhörande *kyrkby* med bebyggelse av korsvirke och tegel från 1700-1800-tal, *gatehus*, mejeri och prästgård. Lämningar efter det medeltida Absalons borg. Sövdeborgs 1590-tals slott med märkliga salstak från 1600-talet, omgestaltat under 1840-talet av C G Brunius i medeltidsromantiserande stil, vallgravar, porthus, välbevarad och tidstypisk ekonomi- och arbetarbebyggelse i tegel och korsvirke från tiden 1700-1900tal.

Hallsbergs stenar [M179] (Lövestad sn)

Motivering:

Trädgård med unika bild- och textstenar skapade som uttryck för det sena 1800-talets religiösa strömningar. (*Kvarnmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Hallsbergs fyråriga gård och undantagsbyggnad med märklig trädgård med huggna bildstenar samt lämningar efter tillhörande vattenkvarn och ett rikt förgrenat gång- och *parksystem*, som förvaltas av Färs härads hembygdsförening.

I området ingår även:

Kringliggande betesmark.

Södra Åsum [M180] (Södra Åsum sn)

Motivering:

Sockencentrum med kringliggande odlingsbygd kring Åsums ån. (*Kvarnmiljö, Rekreativmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Södra Åsums medeltida kyrka med platt innertak i långhuset, Södra Åsums nya kyrka från 1800-talet. Åsumsgården, ån och de till kvarnindustrin knutna anläggningarna, kvarndämme, kvarn, kvarnränna, skola och stenvalvsbro med fyra valv samt ett av länets äldsta friluftsbad med bad- och solterrasser från 1920-talet.

I området ingår även:

Betade ängs- och hagmarker samt utmed ån översilningsmarker.

SKURUPS KOMMUN

Östra Vemmenhög - Västra Vemmenhög - Tullstorp - Dybäck [M144] (delen i Västra och Östra Vemmenhög sn:r)

Motivering:

Öppet svagt kuperat *odlingslandskap* med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet i *övergångsbygden* mellan slättlandskapet och risbygden i norr, landskap och bebyggelse präglad av godsförvaltningen vid Dybäcks slott, utefter kusten landskapsdominerande fornlämningar samt vid kusten anlagd *fiskehamn*. (*Fornlämningssmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Stora bronsåldershögar med landskapsdominerande läge, Väpmanhögen, Galgebacken, Vemmenhögar och runsten, äldre bevarat vägsystem. Dybäcks renässansinfluerade slott med medeltida ursprung och bevarat byggnadsbestånd från perioden 1400-talets slut till 1800-tal, vallgravar, alléer, *parkanläggning*, ekonomi- och arbetarbebyggelse från perioden 1700-1800-tal med välbevarade gråstens- och tegellängor och vittrappade personalbostäder. *Slottslandskap* kring godset präglad av godsförvaltningen.

Fiskehamnen Hörte vid kusten med ruingavel i gråsten från 1907. *Kyrkbyarna* Östra och Västra Vemmenhög med kyrkor av medeltida ursprung som omgestaltats under 1800-talet, skolor, välbevarat gårds- och *gatehus*bestånd i kyrkbyarna samt i Västra Vemmenhög ett glest liggande och för Skåne karaktäristiskt gårdsbestånd som ett resultat av enskiftet. (Miljön berör även Trelleborgs kommun).

I området ingår även:

Tre generationers broar över Dybäcksån.

Svaneholm [M152] (Skurup sn)

Motivering:

Slottsmiljö i övergångsbygden mellan slätten och risbygden kring Svaneholms slott av medeltida ursprung.

Uttryck för riksintresset:

Ruinerna efter 1500-tals anläggningen Stjärneholm. Svaneholms slott från 1530-talet med nuvarande exteriör från omkring år 1700, ekonomi- och arbetarbebyggelse från 1800-talet i tegel och korsvirke, herrskapsstall, alléer och rester av engelsk *park* med lusthus.

Skurups kyrkby [M155] (Skurup sn)

Motivering:

Sockencentrum med kyrka av medeltida ursprung som väl speglar den administrativa betydelsen i det forna agrarsamhället samt med för ett sockencentrum karaktäristiska och välbevarade bebyggelseinslag.

Uttryck för riksintresset:

Skurups 1100-talskyrka med 1300-tals torn, omgestaltad under 1800-talet, prästgård med tillhörande *trädgård* från 1800-talets senare hälft, skolbyggnad från 1887. Längs med bygatan för en kyrkby karaktäristiska bebyggelseinslag i form av gårdsmiljöer och *gatehus*. I samband med uppkomsten av Skurups stationssamhälle förlorade kyrkbyn sin betydelse som centralort för den omgivande landsbygden.

I området ingår även:

Lämningar efter det medeltida Skuderups borg - en föregångare till Svaneholms slott.

Sjörup - Charlottenlund - Snårestad [M158] (delen i Västra Nöbbelöv och Skivarp sn:r)

Motivering:

Flackt slottslandskap och kustlandskap med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet kring Charlottenlunds slott med av godsförvaltningen genom århundraden präglat landskap och bebyggelse. (Fornlämningsmiljö).

Utryck för riksintresset:

Bronsåldershögar med tidigare dominerande läge i landskapet utmed kustzonen mellan Abbekås fiskeläge och Snårestad. (Miljön berör även Ystad kommun).

STAFFANSTORPS KOMMUN

Esarp [M93] (Esarp sn)

Motivering:

Dalgångsbygd kring Höje å med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet med under 1700- och 1800-talen framvuxet odlingslandskap i vilket den sociala skiktningen tydligt kan avläsas i såväl bebyggelsens utformning som lokalisering i landskapet.

(Fornlämningsmiljö, Kvarnmiljö).

Uttryck för riksintresset:

Betade strandsluttningar kring Esarpshögen från bronsåldern. Esarps omgestaltade medeltida kyrka, Esarps nya och gamla säteri med 1700- 1900-talsbebyggelse samt Esarps vattenkvarn. Alberta by med traditionella fyrhängade skånegårdar och *gatehus* samt Alberta vattenkvarn från 1800-talet. *Hantverksbyn* Sånahusen med *gatehus* från sent 1800-tal och skola från 1920-talet.

Görslöv - Bara - Torup - Hyby [M116] (delen i Särslöv, Görslöv och Mölleberga sn:r)

Motivering:

Kuperat odlingslandskap med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet i *övergångsbygden* mellan slätten och Romeleåsen kring Sege å, som väl speglar framväxten av det skånska jordbrukslandskapet som präglats av storgodsens förvaltning.

(*Fornlämningsmiljö, Vägmiljö, Bymiljö, Kyrkomiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Gånggriften "Kyllingahynnan" från stenåldern, bevarat äldre slingrande vägsystem delvis kantat av pilevallar, de medeltida kyrkorna Görslöv, Särslöv och Mölleberga som under 1800-talet delvis omgestaltats. Bebyggelse och landskap präglat av jordbruksskiftenas genomförande med planterade trädrader i ägo gränser och bitvis rätvinkligt vägsystem. Lilla och Stora Mölleberga bondbyar med traditionell koncentrerad bystruktur med bl.a. korsvirkesbebyggelse. (Miljön berör även Svedala kommun).

Alnarp [M76] (delen i Görslöv och Tottarp sn:r)

Motivering:

Institutionsmiljö för Sveriges lantbruksuniversitet som vuxit fram ur det forna Alnarps *kungsgård*, med bebyggelse av stort arkitekturhistoriskt värde belägen i öppen slättbygd med förhistorisk bosättningskontinuitet. Landskapet präglas helt av lantbruksuniversitetets försöks- och utbildningsverksamheter. (*Slottsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Välbevarat och arkitekturhistoriskt intressant institutionsbyggnadsbestånd i park och trädgårdsmiljö med arboretum från 1800-talets andra hälft. Den trelängade korsvirkesgården Gamlegården från 1600-talets kungsgård. Alnarps slott från 1862 av F Meldahl, ekonomibyggnader från 1860-talet av C H Granzow, Hovbeslagsskolan från 1876 av H Zettervall, Gamla mejeriet från 1872, Alnarps lantbruksmuseum i fornnordisk stil som flyttats till platsen från Baltiska utställningen i Malmö 1914, det nationalromantiska Elevenborg och det funktionalistiska "Nya" mejeriet från 1930-talet och kring universitetet allésystem. I det omgivande odlingslandskapet finns *fornlämningsmiljöer* från bronsåldern och utmed Öresundskusten betade strandängar med den forna strandlinjen tydligt avläsbar, några mindre gårds- och torpmiljöer samt en större trädplantering med olika trädslag - ett s.k. arboretum. (Miljön berör även Lomma kommun).

SVALÖVS KOMMUN

Råå-åns dalgång [M10] (delen i Sireköpinge sn)

Motivering:

Dalgångsbygd kring Råå-ån och svagt kuperat öppet odlingslandskap där ett omfattande och landskapsdominerande fornlämningsbestånd vittnar om bosättningskontinuitet alltsedan stenåldern. Stora *bymiljöer*, gårds- och säteribildningar som väl speglar traktens bosättningsmönster och byggnadsskick samt genom dalgångens rika lerfyndigheter, lämningar efter stenkols- och lerbrytning samt betydande tillverkning av tegel och lergods fr.o.m. 1800-talets slut. (*Kvarnmiljö, Industrimiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Dalgångsbygd med *fornlämningsmiljöer* i form av bronsåldershögar och järnåldersgravfält. Vidsträckt allékantat odlingslandskap präglad av stordriften kring Sireköpinge *kungsgård* och säteri, av medeltida ursprung med bebyggelse från främst 1700- och 1800-talen, särskilt välbevarad arbetar- och ekonomibebyggelse, holländarmölla. Sireköpinge medeltida och omgestaltade kyrka med tillhörande *kyrkby* och Martina von Schwerins skola från 1840-talet i medeltidsinspirerad stil. (Miljön berör även Helsingborg och Landskrona kommuner).

I området ingår även:

Stationssamhället Tågarp framvuxet fr.o.m. sekelskiftet 1900 utmed järnvägen Malmö-Helsingborg på platsen för ett äldre vägmöte med skjutshåll och gästgiverirörelse. Småskalig och tidstypisk bostads- och affärsbebyggelse i tegel från 1900-talets första decennier som ger samhället dess karaktär.

Trolleholm [M31] (delen i Torrlösa sn)

Motivering:

Vidsträckt *slottslandskap* och *odlingslandskap* kring Trolleholms slott av medeltida ursprung som under 1800-talets slut omdanats i en kontinental- och medeltidsinspirerad blandstil.

Uttryck för riksintresset:

Öppet och allékantat odlingslandskap som präglats av slottets stordrift. Det över den kringliggande slätten dominerande Trolleholms slott med trelängad huvudbyggnad som omdanats av den danske arkitekten F Meldahl, välbevarad ekonomibebyggelse av C G Brunius, vallgravar, *parker*, smedja, arbetarbostäder, skola - alla typiska och välbevarade bebyggelseinslag i den karaktäristiska och helgjutna slottsmiljön. (Området berör även Eslövs kommun).

I området ingår även:

Trolleholms station från 1890-talet belägen på behörigt avstånd öster om slottet.

Norrvidinge - Södervidinge [M32] (delen i Norrvidinge och Norra Skrävlinge sn:r)

Motivering:

Delvis flackt och lätt kuperat odlingslandskap med karaktär av *dalgångsbygd* kring Saxån och talrika *fornlämningsmiljöer* med monumental verkan, *gårds-* och *bymiljöer* samt *kyrkby*.

Uttryck för riksintresset:

Dominerande bronsåldershögar som är belägna på höjdryggarna som sträcker sig på ömse sidor om Saxån. Norrvidinge kyrka av medeltida ursprung som omgestaltats under 1700- och 1800-talen, kyrkbyn med prästgård från 1800-talets slut, *gatehus* och stenvalvsbro över Saxån. (Miljön berör även Kävlings och Landskrona kommuner).

I området ingår även:

Gissleberga stora kvarnanläggning från 1800-talets slut med industrihistoriskt intresse.

Teckomatorp [M 177] (Norra Skrävlinge sn)

Motivering:

Stationssamhälle som speglar järnvägen som samhällsbildande faktor, och en snabb utveckling från obemannad hållplats längs banan till planmässigt uppbyggt samhälle med stadsmässiga drag.

Uttryck för riksintresset:

Planmönstret, med enhetliga rutnätskvarter, tomtstorlekar, torg och planteringar. Gatukaraktären med hus placerade i gatulinjen, slutna gatufasader och ibland trädrader. Byggelsens skala, volym och enhetliga, och stadsmässiga karaktär, med byggnader i 2-3 våningar, i rött och gult tegel, avfasade hörn m.m. Karaktärsbyggnader som stationshus, järnvägshotell och skola. Enkelt utformade handels- och hantverksgårdar.

Grindhus [M176] (Konga sn)

Motivering:

Ensamgård med omgivande småbrutet *odlingslandskap* på Söderåsens sluttning präglad av laga skiftet.

Uttryck för riksintresset:

För ett bondejordbruk karaktäristisk och enkelt utformad bebyggelse från 1900-talets början, ruin efter den gamla gården, kringliggande *odlingslandskap* av lagaskifteskaraktär med stengärdesgårdar, fägator och odlingsrösen samt ännu väl bevarade spår efter äldre odling i form av hackerör, odlingsterrasser och gränser mellan de gamla inägorna och utmarken.

SVEDALA KOMMUN

Görslöv - Bara - Torup - Hyby [M116] (delen i Bara, Hyby och Bjärshög sn:r)

Motivering:

Kuperat odlingslandskap med förhistorisk bruks- och bosättningskontinuitet i *övergångsbygden* mellan slätten och Romeleåsen kring Sege å, som väl speglar framväxten av det skånska jordbrukslandskapet som präglats av storgodsens förvaltning.

(*Fornlämningsmiljö, Slottslandskap, Kvarnmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Vid Yddingsjön strandängar och boplatzlämningar från stenåldern, i trakten kring Bara dösar och gånggrifter, landskapsdominerande bronsåldershögar. Torups 1500-tals slott med lämningar efter den medeltida gården Askebacken, vallgrav, välbevarad arbetar- och ekonomibebyggelse från tiden 17-1900-tal, statarlänga, Torups bokskog. Godsens Hyby, Roslätt och Bökeberg - alla med 1700-

1800-talsbebyggelse. Klågerups 1700-tals slott med medeltida ursprung och tillhörande arbetar- och ekonomibebyggelse, uppfartsvägar och alléer, smedja och mejeri, Klågerups *epidemisjukhus* från 1913, arrendegårdarna Tejarp och Traneberga med 1800-tals bebyggelse. Vinninge stubbamölla. Hyby nygotiska 1870-tals katedral i rött tegel, ruinerna efter den medeltida kyrkan, Bara medeltida kyrka och de tidiga 1800-talstorpen i korsvirke vid Bara. Bjarshögs 1890-tals kyrka och *kyrkby* med oskiftade gårdar samt en för övrigt av stordrift präglad omgivande jordbruksbygd. Vid Hyby betesmarker med spår av äldre markanvändning och en till stora delar bevarad fägata. (Miljön berör även Staffanstorps kommun).

I området ingår även:

Stations- och järnvägsmiljöerna utmed bansträckan Lund-Trelleborg och Malmö-Genarp med välbevarade stationsbyggnader och banvaktsboställen i trakten kring Yddingesjön.

Skabersjö [M117] (Skabersjö och Törringe sn:r)

Motivering:

Slottslandskap kring Skabersjö slott och Sege å med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet som väl belyser framväxten av det av slottet präglade odlingslandskapet och bebyggelsen. (*Fornlämningssmiljö, Kvarnsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Fornlämningar från sten-, brons- och järnåldern där långdösen Dyssestenen intar ett dominerande läge i landskapet. Skabersjö symmetriskt uppbyggda 1600-tals slott av medeltida ursprung men ombyggt under 1700-talets slut, vallgravar, omfattande parkanläggning från 1760-talet med bl.a. terrasserade parterrer och lusthus, välbevarad ekonomi- och arbetarbebyggelse från 1600-1950-tal, djurhagar. Törringe välbevarade medeltida kyrka, Skabersjö *kyrkby* med 1700-tals kyrka av medeltida ursprung, välbevarad 1800-1900-tals bebyggelse, tre generationers skolhus, prästgård från 1920-talet. Stubbamöllan. Spridd gårdsbebyggelse från 1800-1900-tal med särskilt välbevarat byggnadsbestånd bl.a. på Ljunggården och Lilla Västraby. (Miljön berör även Malmö kommun).

Börringe - Anderslöv [M122] (delen i Börringe och Svedala sn:r)

Motivering:

Medeltida *borgmiljö* med förhistorisk kontinuitet och talrika lämningar efter befästa försvarsanläggningar i en svagt kuperad öppen odlingsbygd där godsförvaltningen vid Börringekloster och säterierna genom århundraden präglat landskapets och bebyggelsens utformning. (*Fornlämningssmiljö, Slottsmiljö, Kvarnsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Boplatslämningar från stenåldern, *fornborgen* Borren från järnåldern, lämningar efter borganläggningarna Lindholmen - f.d. riksfäste -, Turestorps ö och Kungsbacken från tiden järnålder till medeltid. Börringekloster med rötter i ett medeltida nunnekloster (benediktinerorden) med bebyggelse från tiden 1700-1800-tal i klassicerande stil. Allésystem, ekonomi- och arbetarbebyggelse samt talrika torp från 1800-1900-tal. Slottsmölla, Gustavs 1700-tals kyrka, ruinerna efter Börringe och Lemmeströ medeltida kyrkor, prästgårdar och skolor från 1800-1900-tal samt vid Börringe by utmed landsvägen karaktäristiska *gatehus*. Havgårdssäteri med huvudbyggnad från 1910, Södra Börringe plattgård. (Miljön berör även Trelleborgs kommun).

TOMELILLA KOMMUN

Andrarum-Kristinehov [L 10] (Andrarums sn)

Motivering:

Herrgårdsmiljö med Kristinehovs slott och Andrarums alunbruk, som länge utgjorde Skånes största industri. (*Tidigindustriell miljö*).

Uttryck för riksintresset:

Kristinehovs 1700-talsslott med vidsträckt park och allé. Ruiner efter det på 1600-talet anlagda alunbruket, slagghögar och dagbrott. Andrarums *kyrkby* med prästgård och klockargård samt enstaka välbevarade hus från tidigt 1800-tal och en starkt ombyggd 1100-talskyrka.

Smedstorp [L 12] (Smedstorps sn)

Motivering:

Järnvägssamhälle med tidstypisk bebyggelse från sekelskiftet. (*Stationssamhälle*).

Uttryck för riksintresset:

Stationshus i rött tegel från 1880-talet. I anslutning därtill ligger magasinsbyggnader och bostadshus, uppförda strax efter järnvägens invigning 1882.

Tranås [L 11] (Tranås sn)

Motivering:

Handelsplats och *bygdecentrum*.

Uttryck för riksintresset:

Samhälle, där flera vägar möts, med öppet stensatt torg i centrum. Sockencentrum med nyromansk kyrka, prästgård från 1853, en mångfald av gatehus och en före detta vattenkvarn.

Örup-Tosterup-Bollerup [L 9] (Benestads, Övraby, Tosterups och Bollerups sn)

Motivering:

Slottslandskap med Örups, Tosterups och Bollerups slottsmiljöer med byggnader från medeltiden och framåt, som fått sina huvuddrag under 1800-talets agrara omvälvningar karaktäriserade av huvudgård-utgård. (*Fornlämningsmiljö, Kvarnmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Slottsanläggningar av borgkaraktär och till en del försedda med vallgravar. Alléer, medeltida sockenkyrkor, Övraby väderkvarn samt Örups almskog och Tosterups skog. I området finns även gravhögar från bronsåldern.

Östra Ingelstad [L 13] (Östra Ingelstad sn)

Motivering:

Herrgårdsmiljö typisk för de fd danska landskapen med by dominerad av herrgård. (*Kvarnmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Säteriet Ingelstadsgården med huvudbyggnad från 1700-talet ligger vid *kyrkbyn* av långsträckt form

med medeltidskyrka, välbevarade husmanshus, byasten och byadamm. Väderkvarn från 1869.

TRELLEBORGS KOMMUN

Börringe - Anderslöv [M122] (delen i Anderslöv sn)

Motivering:

Medeltida *borgmiljö* med förhistorisk kontinuitet och talrika lämningar efter befästa försvarsanläggningar i en svagt kuperad öppen odlingsbygd där godsförvaltningen vid Börringekloster och säterierna genom århundraden präglat landskapets och bebyggelsens utformning. (*Slottsmiljö*).

Uttryck för riksintresset: Det kuperade *odlingslandskapet* kring Börringesjön med ett omfattande allésystem mellan St Markiegård - Markiehage. (Miljön berör även Svedala kommun).

Fuglie -Mellan-Grevie - Skåre [M136] (delen i Bodarp, Fuglie, Hammarlöv, Lilla Slågarp, Maglarp, Skegrie, Stora Slågarp, Västra Tommarp och Västra Vemmerlöv sn:r)

Motivering:

A. *Centralbygd* med det av jordbruksskiftena präglade slättlandskapet Söderslätt med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet samt för Sverige unik koncentration av tätt liggande *kyrkbyar* av åtminstone medeltida ursprung som väl speglar kyrkobyggnadskonstens stilideal under tiden medeltid till 1900-tal. (*Boställsmiljö, Kvarnmiljö*).

B. Skåre *fiskeläge* med ett oregelbundet och successivt framvuxet gatunät med äldre bebyggelse med anknytning till fiske och sjöfart samt lämningar efter 1700-talets försvarssystem utefter Öresundskusten. (*Fästnings och skansmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

A. Förlängningen av centralbygden Söderslätt med talrika och landskapsdominerande *fornlämningmiljöer*, Skegriedösen från stenåldern, bronsåldersgravfältet vid Steglarp, runstenarna i Fuglie. Tätt liggande byar och gårdsmiljöer i öppet odlingslandskap som präglats av skiftenas genomförande under 1800-talet med bevarade pilevallar, hägnads- och vägsystem. Talrika medeltida kyrkor med tillhörande bybebyggelse - antingen med karaktär av *sockencentrum* eller *kyrkby*. De medeltida kyrkorna Bodarp, Stora Slågarp, Tommarp, Maglarp och Hammarlöv. Västra Vemmerlöv och Skegrie 1800-tals kyrkor, Fuglie 1900-talskyrka i nygotik. Bevarad äldre bystruktur bl.a. i Villie med kringbyggda korsvirkesgårdar, häradshäktet i Klörup från 1809, Haglösa *kungsgård* och militieboställe med bebyggelse från 1810-talet och Skegrie holländaremölla från 1800-talet.

B. Bevarat oregelbundet gatu- och vägnät med enkla och tidstypiska fiskarstugor och *gatehus* från perioden 1800-1900-tal samt utmed kusten skansar och vallar från 1700-talets försvarslinje utefter Öresundskusten. (Miljön berör även Vellinge kommun).

Fru Alstad [M138] (Fru Alstad sn)

Motivering:

Kyrkby med arkitekturhistoriskt märklig landskapsdominerande medeltida kyrka och för en kyrkby karaktäristiska bebyggelseinslag som väl speglar byns betydelse i det forna agrarsamhället.

Uttryck för riksintresset:

Fru Alstads stora medeltida landsortskyrka belägen på en höjcklack i odlingslandskapet med betydande arkitektur- och kyrkobyggnadshistoriska värden, offerkälla, skola, bevarade gårdar och väl sammanhängande *gatehusbebyggelse* från perioden 18-1900-tal.

Gylle - Dalköpinge [M139] (Dalköpinge, Gislöv, Gylle och Kyrkoköpinge sn:r)

Motivering:

Av skiftena präglad öppet *slättlandskap* med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet samt medeltida kyrkor som väl belyser bygdens betydelse alltsedan förhistorisk tid med bevarade och landskapsdominerande fornlämningar.

Uttryck för riksintresset:

Flera *fornlämningsmiljöer* från stenåldern - stenkammargravar, en långdös och två runddösar, (Jättegravnen resp. Karlingedösen), bronsåldershögar i karaktäristiskt höjdläge vid Gyllegård. Gislövs medeltida kyrka, kringbyggda gårdar och stort bestånd av gatehus. Dalköpinge medeltida kyrka och kyrkby. Gylle 1800-talskyrka och Gylle prästgård från 1840-talet, kringbyggda gårdar och väl bevarad *gatehusbebyggelse* i tegel och korsvirke.

Östra Torp - Smygehamn [M141] (Hemmesdynge, Lilla Isie och Östra Torp sn:r)

Motivering:

Industrimiljö och hamnmiljö med talrika lämningar efter kalkframställning som successivt under 1800-talet utvecklats kring *fiskeläget* Smygehamn.

Uttryck för riksintresset:

Kupolkalkugnarna norr om Östra Torps by från tiden 1850-1930 samt vid Smygehuk en kalkugn från 1802. Kalkutskeppningshamn i Smygehuk med magasin från 1800-talets början och hamnanläggning från 1920-talet i Smygehamn.

I området ingår även:

Smygehuks fyrplats på Sveriges sydligaste spets och Hemmesdynge kyrkby.

Äspö [M142] (Lilla Beddinge och Äspö sn:r)

Motivering:

Öppet *odlingslandskap* med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet, *kyrkby* på slätten och utefter kusten landskapsdominerande fornlämningar. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Ett stråk av fornlämningar i form av stora bronsåldershögar närmast utefter kusten. Äspö medeltida kyrka som omgestaltas under 1800-talet och omgivande traditionell gårds- och *gatehusbebyggelse* från främst 1800-talets andra hälft. Gamlegård och Klockaregård med välbevarad bebyggelse och prästgård från 1855.

Östra Vemmenhög - Västra Vemmenhög - Tullstorp - Dybäck [M144] (delen i Tullstorp sn:r)

Motivering:

Öppet svagt kuperat *odlingslandskap* med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet i *övergångsbygden* mellan slättlandskapet och risbygden i norr, landskap och bebyggelse präglad av godsförvaltningen vid Dybäcks slott, utefter kusten landskapsdominerande fornlämningar samt vid kusten anlagd *fiskehamn*. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Skateholms 7000-åriga grav- och stenåldersboplats av vetenskapligt intresse, stora bronsåldersgravhögar, Höjehög, Tornhög och Stendyssen, Galgbacken, Tullstorps runsten, Bäckalidsstenen. Tullstorps centralkyrka i grekisk korsform med bysantinska drag från 1850-talet av C G Brunius, kyrkogård med välbevarade gravkvarter, gravmonument och klippta häckar, *kyrkby* med ett fåtal gårdar och *gatehus* med bitvis bevarade äldre drag. Tullstorp har utgjort en viktig judiciell del i Vemmenhögs härad. (Miljön berör även Skurups kommun).

VELLINGE KOMMUN

Foteviken - Glostorp [M128] (delen i Eskilstorp, Gässie, Hököpinge, Stora Hammar, Södra Åkarp och Vellinge sn:r)

Motivering:

Vidsträckt öppen *slättbygd* utmed Öresundskusten med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet med talrika och landskapsdominerande *fornlämningsmiljöer* samt flera *kyrkbyar*. (*Vägmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Eskiltorpsdösen från stenåldern, vallanläggning på Eskiltorps ängar, dösar och bronsåldershögar på höjdryggen norr och söder om Södra Åkarp, järnåldersgravfältet vid Hammarsnäs, vikingatida stenspärr över Foteviken. Skifteslandskap med bevarat vägnät, hägnadssystem, gränsmarkeringar, uppfartsvägar, alléer och pilevallar samt brukningsvägar från varje gårdsenhet ut till kusten. Hököpinge *sockencentrum* med kyrka från 1870-talet, skola, gårdar med slutna byggnadsform, *gatehus* och stora bostadshus i villastil från sekelskiftet 1900, Hököpinge *stationssamhälle*. Gården Grenja med ovanligt byggnadsbestånd. Södra Åkarps by med 1880-talskyrka. Eskiltorps by med kyrka av medeltida ursprung som under 1800-talet omgestaltats och i byn sammanhållen *gatehusbebyggelse* samt byggnader med anknytning till järnvägen Malmö-Falsterbo. (Miljön berör även Malmö kommun).

I området ingår även:

Vid Höllvikens strand bevarade skansar och vallanläggningar som ingått i Öresundskustens försvarssystem under 1700-talet. Hököpinge nedlagda sockerbruk som en god exponent för sekelskiftets industriarkitektur i tegel.

Skanörs Ijung [M129] (Falsterbo sn)

Motivering:

Hedlandskap med *fornlämningsmiljöer* på Falsterbonäset med såväl förhistoriska som medeltida bosättningar.

Uttryck för riksintresset:

Skyttsie hage med såväl förhistoriska som högmedeltida boplatzlämningar och område av stort vetenskapligt intresse, betad hedlandskap samt lämningar efter torvtäktsbrytning med på platsen lång brytningskontinuitet.

Skanör - Falsterbo [M 130]

Motivering:

A. *Småstadsmiljön* Skanör som i planering, bebyggelse och omgivningar speglar medeltidens stad och den fortsatta utvecklingen där staden helt omvandlades efter stadsbränderna 1874 och 1885, och utformades i enlighet med bestämmelserna i 1874 års byggnadsstadga, omsatta i den lilla skalan. (*Förindustriell produktionsmiljö, Kvarnmiljö, Badort, Kustmiljö*).

B. *Småstadsmiljön* Falsterbo, med anor från medeltiden men med huvudsaklig prägel av det sena 1800-talets och 1900-talets fashionabla *badort*. (*Förindustriell produktionsmiljö, Kustmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

A. Spår av medeltidens, helt av sillfisket beroende stad, som lämningarna efter Skanörs borg, S:t Olofs kyrka och grunddragen i gatunätet. Skanörs stubbamölla från 1651, en av Skånes äldsta. Rådhuset från 1700-talet, som speglar de två sammanslagna städernas tynande tillvaro, samt annan bebyggelse från den förindustriella epoken. Den regelbundna "byggnadsstadgeplanen", med trädplanterade gator och enhetlig låg bebyggelse med husen friliggande eller hopbyggda i små grupper och placerade utmed gatan. Typiska drag är de snett avskurna hörnen och det stora inslaget av putsade, vita hus. Byggnader och anläggningar som visar på badortslivets uppblomstring kring sekelskiftet 1900.

B. Spår av medeltidens, helt av sillfisket beroende stad, som Sankta Gertruds kyrka, borgruinen av Falsterbohus och andra medeltida lämningar. Det oregelbundna planmönstret med en äldsta liten kärna som troligen härrör från 1500-talet och som framför allt byggdes ut under 1800-talets slut och 1900-talet. Bebyggelsen med enstaka äldre hus och huvudsaklig karaktär av burgen villastad, med stora grönskande tomter. Hotell Falsterbohus, sommarvillor, badhytter och andra anläggningar för badortslivet. Byggnader och andra lämningar av den tidigare järnvägen. Den äldre fyrplatsen, Kolabacken.

Gemensamt för Skanör och Falsterbo är den säregna lokaliseringen, med avsaknad av agrart omland och även de öppna betesmarkerna innanför städerna samt de flacka strandmarkerna - det enda bevarade exemplet i någon stad, som visar hur de mindre fiskebåtarna landades direkt på stranden, utan egentlig hamn.

I området ingår även:

Falsterbo fyr, som ursprungligen uppfördes på 1790-talet efter ritningar av O Tempelman.

Månstorp [M133] (Västra Ingelstad och Östra Grevie sn:r)

Motivering:

Odlingslandskap i övergångszonen mellan slätt- och risbygd med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet med Månstorps senmedeltida *kungsgård* och militieboställe.

(*Fornlämningsmiljö, Boställsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Fornlämningar från bronsåldern med dominerande läge i landskapet. Månstorps gavlar - ruinerna efter 1500-tals slottet Månstorp som förstördes i dansk-svenska kriget 1670. Militiebostället Månstorp från 1829 med välbevarat karaktäristiskt byggnadsbestånd i enlighet med 1819 års typritningar för ett översteboställe.

Fuglie -Mellan-Grevie - Skåre [M136] (delen i Mellan-Grevie, Södra Åkarp och Östra Grevie sn:r)

Motivering:

Centralbygd med det av jordbruksskiftena präglade slättlandskapet Söderslätt med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet samt för Sverige unik koncentration av tätt liggande *kyrkbyar* av åtminstone medeltida ursprung som väl speglar kyrkobyggnadskonstens stilideal under tiden medeltid till 1900-tal. (*Fornlämningsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Den för Skåne rika förekomsten av dösar och gravhögar, t ex Bolmers högar. Talrik representation av medeltida kyrkor samt framför allt av kyrkobyggnader i det sena 1800-talets blandstilar. Vägnät av medeltida ursprung som genom skiftenas genomförande kompletterats med utflyttade gårdar med många gånger tidstypisk och välbevarad bebyggelse. Bevarat rätvinkligt vägsystem med uppfartsvägar, alléer, pilevallar och hägnadssystem samt märkegravar. Mellan-Grevie *kyrkby*. (Miljön berör även Trelleborgs kommun).

YSTADS KOMMUN

Sjörup - Charlottenlund - Snårestad [M158] (delen i Balkåkra, Sjörup och Snårestad sn:r)

Motivering:

Flackt *slottslandskap* och *kustlandskap* med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet kring Charlottenlunds slott med av godsförvaltningen genom århundraden präglat landskap och bebyggelse. (*Fornlämningsmiljö, Bymiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Höggravfält och bronsåldershögar i flack kustterräng, bla Snårestads-högen. Sjörups medeltida kyrkoruin som under 1960-talet iordningställd samt Sjörups gamla *kyrkby* med bebyggelse från tiden 1800-1900-tal. Snårestads medeltida kyrka som under 1920-talet omgestaltats och Snårestads by norr om kyrkan. Charlottenlunds slott - f.d. Snårestads säteri - med bebyggelse från 1850-talet och med huvudbyggnad i medeltidsinspirerad stil av H J Strömberg, omfattande allésystem och bokskogsbestånd samt ett av stordriften vid Charlottenlund dominerat och helt präglat landskap. (Miljön berör även Skurups kommun).

Bjärsjöholm - Balkåkra - Skårby [M160] (Balkåkra, Bjäresjö, Hedeskoga och Skårby sn:r)

Motivering:

Utpräglat och vidsträckt *slottslandskap* kring slotten Bjärsjöholm, Marsvinsholm och Ruuthsbo med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet samt av godsens genom århundraden präglat odlingslandskap sammanbundet av ett omfattande och landskapsdominerande allésystem. (*Fornlämningsmiljö, Borgmiljö, Järnvägsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

De dominerande bronsåldershögarerna Tvehögarna och Hersarekull. Slotten - alla med medeltida ursprung - men med av 1800-talet präglat byggnadsbestånd, resterna av Bjärsjöholms renässansborg

från 1570-talet, Bjärsjöholms nya slott från 1850 uppfört efter ritningar av F Meldahl, det renässansinfluerade Marsvinsholms slott från 1850-talet uppfört efter ritningar av Ch F Zwingman samt stort omgivande komplex av ekonomibyggnader och arbetarbostäder i Christian IV-stil samt tillhörande allésystem och parklandskap samt vallgrav. Ruuthsbo av om- och tillbyggnader präglade 1700-talsanläggning med tillhörande ekonomibebyggelse i gråsten och tegel samt vid Svarteån intressanta broar från 1900-talets början. Grevebanan, järnvägen Ystad - Malmö, anlagd på 1870-talet av godsen längs sträckan som ett led i snabbare spannmålstransporter. Bjäresjö kyrkby med kyrka av medeltida ursprung som under 1700-talet omgestaltats samt tillhörande gårds- och bybebyggelse med bl.a. *gatehus* och *egnahemsbebyggelse* från 1930-40-talen. Skårby by med medeltida kyrka som omgestaltats under 1700-talet, skolhus och bebyggelse av skiftande ålder.

I området ingår även:

Källesjö gård av medeltida ursprung med kapell- och gårdslämningar från medeltiden med varierat byggnadsbestånd från omkring 1750 till nutid.

Krageholm [M162] (Sövestad sn)

Motivering:

Slottslandskap kring Krageholms slott med delvis bevarad medeltida bebyggelse som senare omgestaltats och som idag är av stort arkitekturhistoriskt intresse.

Uttryck för riksintresset:

Krageholms medeltida trelängade slottsanläggning med slottskyrka som under 1740-talet omgestaltats enligt karolinska förebilder av slottsarkitekten Nicodemus Tessin d y, vallgravar och på f.d. ladugårdsholmen en under 1800-talet anlagd *park* med runsten och bildsten, välbevarad ekonomi- och arbetarbebyggelse från främst 1800-tal som uppförts av såväl gråsten som tegel. Sövestads kyrkby med medeltida kyrka och karaktäristiska bebyggelseinslag.

Högestad - Stora Köpinge [M166] (Högestad, Stora Herrestad och Stora Köpinge sn:r)

Motivering:

Dalgångsbygd längs med Nybroån med förhistorisk bruks- och bosättningskontinuitet där framväxten av landskapet och bebyggelsen präglats av godsförvaltningen vid Högestads slott. (*Slottsmiljö, Sockencentrum, Kvarnmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Stora samlade och landskapsdominerande *fornlämningsmiljöer*, runddösen Trollastenen och lämningar efter Stora Köpinge strategiskt belägna vikingatida *handelsplats*. Högestads slott av medeltida ursprung med slottsbyggnad från 1630-talet, ovanligt välbevarad ekonomi- och arbetarbebyggelse från 1700-1800-tal i gråsten eller tegel, *parkanläggning* och stora allésystem. Högestads kyrka av medeltida ursprung som omgestaltats under 1890-talet, Högestads prästgård från 1870-talet, skolhus. Änkesätet Lyckås från 1860-talet i tidstypisk villastil, 1700-tals stenvalvbroar. Svenstorps kvarn från 1850-talet, mjölnarbostad samt Svenstorps villa från 1870-talet. Stora Köpinges under 1700- och 1800-talen omgestaltade medeltida kyrka samt för en kyrkby karaktäristiska bebyggelseinslag som prästgård från 1849, skola och *gatehus* från 1800-talet.

Ystad [M167]

Motivering:

Sjöfartsstad som bevarat prägeln av stor och betydande medeltids- och 1500-talsstad som från 1800-talets slut expanderade som följd av järnvägens och sjöfartens utveckling.

Uttryck för riksintresset:

Det mycket välbevarade medeltida gatunätet, torgen och det äldre tomtmönstret, Mariakyrkan, klostret och andra byggnader och lämningar från medeltiden. Bebyggelsen med huvudsakligen den låga och småskaliga karaktären från den förindustriella tiden, men med inslag av hus i det sena 1800-talets mer storstadsmässiga skala kring främst torget. Den sydkandinaviska byggnadstraditionen med hus i tegel och korsvirke men också en hel del putsade byggnader. Gaturummen med sin slutna karaktär och gårdsmiljöerna. Byggnader för hamnverksamheten och järnvägen samt industrimiljöer på utfyllnadszonen i vattnet, som visar krafterna bakom stadens tillväxt under 1800- och 1900-talen. Tillägg och förtätningar från 1800-talet i framför allt medeltidsstadens ytterkanter samt Norra Promenaden och andra drag i stadsmönstret som visar den äldre stadskärnas yttre gräns. Stadens offentliga byggnader och miljöer. Den tidstypiska Östra förstaden, som är en tydlig tillämpning av 1874 års byggnadsstadga i den mindre skalan. Kvarteren i stadskärnans sydöstra hörn, med funktionalistisk bebyggelse och museet.

I området ingår även:

Regementsområdet.

Kåseberga [M173] (Valleberga sn:r)

Motivering:

Fornlämningssmiljö med en av landets märkligaste och största skeppsättningar.

Uttryck för riksintresset:

Skeppsättningen Ales stenar från yngre järnåldern med 58 resta stenar och dominerande läge på Kåsebergaåsen, lämningar efter två mindre skeppsättningar.

I området ingår även:

Fiskeläget Kåseberga med koppling till den omgivande jordbruksbygden och ursprung i en medeltida fiskehamn med välbevarat oregelbundet gatumönster och ett byggnadsbestånd med såväl gårdar som gatehus från främst 1800-talet, hamnanläggning från tiden 1890-1950-tal samt fiskebodas och rökerier från 1900-talet.

Ingelstorp - Valleberga - Löderup - Hagestad [M174] (Ingelstorp, Löderup och Valleberga sn:r)

Motivering:

Öppet *odlingslandskap* med förhistorisk bruks- och bosättningskontinuitet med medeltida kyrkor och *sockencentrum* som visar på byarnas betydelse i det forna agrarsamhället. Talrika *gårds-* och *bymiljöer*.

Uttryck för riksintresset:

Fornlämningssmiljöer från stenåldern - såväl gravhögar som boplatslämningar och stenkammargravar. Löderup och Valleberga kyrkor av medeltida ursprung och med tillhörande kastaler och omgivande sockencentrum med karaktäristiska bebyggelseinslag som prästgårdar, skolbyggnader, gårdar- och *gatehus* från 1800-1900-tal. Ingelstorps 1870-tals kyrka med

kringliggande bybebyggelse ur vilken en mindre centralort utvecklats under 1900-talet. Hagestads unika radby med vikingatida ursprung och gårdsbebyggelsen grupperad utefter en huvudgata, flera allmogeträdgårdar och kring byn Hageby fälad. Godset Hedvigsdal med huvudbyggnad från 1800-talets förra hälft, ekonomi- och arbetarbebyggelse och byggnader i form av s.k. "fyrekappor". Peppinge by med välbevarade *gatehus*.

Sandhammaren [M175] (Löderup sn)

Motivering:

Kustmiljö och fyrplats med förhistorik bruknings- och bosättningskontinuitet. (*Fornlämningsmiljö, Kommunikationsmiljö*).

Uttryck för riksintresset:

Flackt men höglänt beläget kustområde med betydande förhistorisk bosättning kring Mossabäcken och Hagestads mosse, gånggriften Ramshög, bronsåldershögar och lämningar efter förhistorisk kustväg. Sandhammarens fyr från 1860-talet av G von Heidenstam, fyrvaktarbostad från 1800-talets slut och sjöräddningsstation från 1890-talet.

ÅSTORPS KOMMUN

Nyväng [L 31] (Västra Broby sn)

Motivering:

Industrimiljö som speglar den nordvästskånska stenkolsindustrins betydelse.

Uttryck för riksintresset:

Kolgruvesamhälle från 1900-talets början, uppbyggd efter geometrisk plan. Bevarade byggnader från anläggningens första tid och en dominerande slagghög.

ÖSTRA GÖINGE KOMMUN

Ballingstorp [L 25] (Kviinge sn)

Motivering:

Två *ensamgårdar* som är typiska för Skånes *skogsbygder* i äldre tid.

Uttryck för riksintresset:

Den bäst bevarade gården är fyrkantig med högloftstuga. Angränsande åker- och betesmark med odlingsrösen och stengärdesgårdar är viktiga element i kulturlandskapet.

Sporrakulla [L 26] (Glimåkra sn)

Motivering:

Ensamgård som visar den skånska *skogsbygdens* landskap från 1700- och 1800-talen.

Uttryck för riksintresset:

Sporrakulla gård med lövängar, hamlade träd, stengärdesgårdar och lämningar efter tjärframställning.